

De Schepen
comen aen
den anderen

der komende / hebben zy vernomen dat het Spaensche Schepen waeren. De Nederlanders hielden haeren eersten Cours / sonder dat sy de Spaensche uyt den wegh geweken zijn / om geentepcken van verslaghentheyt te gheben / oock en seplden sy niet recht aen op de Spaensche Schepen / om de selfde niet te tergen. De Spaenjaerden dit siende / quamen met volle Seplen ende hoor wint op de onse aen: Den Spaenschē Admirael begonst eerst wel dapper op de onse los te schieten / daer dooz den Nederlandtschen Admirael versooft saecht wierdt / sich oock ter weyze te stellen / die boven den wint ghekommen zynde / wel dapperlyc los bzande / ende schoot den Spaengiaert met sijn Boechstucken / achter by den Spieghele in / dat de Perss vooz den Boech uyt quamen. Daer nae schoot hy al zyn geschut aen d' eene syde los / doe wende hy ende schoot d' ander zyde oock los: Twelck alles seer wel trefte / also datmen het Bloet uyt de syje gaten inde Zee sach loopen. Een groot Spaensch Galioen siende dat den Admirael dus verlegen was quam hem te hulpe / maer het verwerde in des Admirael's kee / ende eer zy van malchanderen konden komen / soo gheraecte des Spaenschen Admirael's Schip inden Bzandt / soo dat het al bzandende te gronde gingh / met het Gallioen / twelck hem ter hulpe was gekomen. Als nu onsen Admirael daer gantsch geen werck meer en hadde / ende hy sagh / dat synen Vice-Admirael kloeckelyck vocht tusschen twee Spaensche Schepen / soo quam hy den selfden te hulpe / ende na langhe Vechten ende vreeselyck schieten / hebben onse Schepen de Spaensche vermeerstert ende overvallen / doodt slaende ende de Doeten spoelende alle die sy in de Spaensche Schepen in het leven vonden. Geduerende het boven-verhaelde ghevecht /

Twee Galioenen gacen te gronde.

so waren onse ses ander Schepen oock dapper doende teghen de reste der Spaensche schepen / men sagh niet dan vier en roock / soo dapper ende snellyck ging het schieten aen / van webersyden / oock dooz dien dat eenige vande Spaensche aen bzant quamen / die terstont desgelijcx te gronde ginghen. Een van onse schepen abbozdeerde den Spaenschen Vice-Admirael / ende al die hy lebēdich daer in vant / moest de Courante over Boort dansen. In dit Schip hebben de onse eenen grooten Bupt gekregen / want het was seer ryckelyck geladen. Het voozgenoemde ghevecht heeft geduyrdt van des morgens ten negen uren tot des anderen daegs avondts. De Spaengiaerden hebben ettelycke Honderde verloozen van haer Volck / ende daer en zyn maer dertich soo doode als ghequetste in de Nederlandtsche Schepen geweest. Dit is een seer trefselijcke Victorie geweest / want acht Nederlandtsche Kooptaerders hebben seventie wel gemoteerde groote Spaensche Galioenen overwonne / des moet God / vā welckē de Victorie komt / in eeuwigheyt gepreest zyn.

Nicht Galioenen overwonen.

Als nu den Spaenjaert geslagen ende gevlucht was / heeft onsen Admirael / met raet van alle de Officieren / de Bootsghesellen den buyt laten deplen / die niet geringe en was. Elck een eenkreech meer zyde ende Fluweel als hy met beyde sijn Armen konde bevatten / behalven het Goudt ende Silber.

Dit alles gedaen wesende / soo zyn onse schepen voozts naer Oost-Indiē toe gebarē / om aldaer te verrichten het gene daerom sy uyt Nederlandt gebaren waeren.

Daer en sijn van de seventien Spaensche schepē maer viere ontkomen / die de Cpdinge in Spaengtiē gebzacht hebben / hoe zy vande Nederlanders onthaelt ende ghetracteert waeren gheweest.

Sommier verhael vande merckelickste geschiedenissen die inde Landen van

GVLICH, CLEVE ende BERCH,

gefallen sijn / by de Leghers vanden Prince Maurits van Nassau ende den Marquis Spinola:

Inden Jaere 1614.

1614.

Nerbien dat inde geschiedenissen die in het Lant van Cleve / Berg / en Gulich geschiet sijn / verschepden / voorszichtige / wijse beleydingen ende aenlagen / vanden Doozuchtigen Doost Maurits van Nassau gesien en ghevonden werden / so heeft het ons goet gedacht / de gantsche Histozie hier inne te voegen / gelijck wy die genomen hebben uyt de Beschryvinghe vanden Geleerden VVillem Bandaert:

zynde van desen Inhout.

Offter yemandt in alle dese Landen die ex Astris, ofte uyt den loop des Hemels toe comende dinghen weet te vooz-segghen / so meyne ick dat het mijnen goeden vriendt Doctor Nicolaus Mullerius is.

Hier te verhalen wat (hoe wel dat hy de waerheyt getroffen heeft) de naest-voozgaēde jarē verlopē is / dat ware te lāc en buytē propoost. Van de Krijg deses jaers heeft hy aldus geyprognosticeert: Mars gaet te vvercke, hy briescht en beert luyde, hy craeckt so verveerlijck, datmen hem uyt Indien in Spanien hooren can, sommighe sullen oock bange

Phzopetie van Paulus.

ge wesen voor onse Nederlandtsche Treves; Sy soude alreets vergaen, ten ware sake, datmē een olye-verwe daer op geleyt hadde, in Roof-olye ende Lelie-olye gemengt. En daer nae schryft hy aldus: Ick en hebbe geen goet behagen, dat Sol ende Saturnus nu r'amen in het moortgat knickebollen; Sy en brouwen niet goets. Ist saecke dat Plinius altijt met de waerheyt calt, so en is dit ooc geen leugen, daer hy schryft, dat ter een volc in Indije soude zijn, daer de Vrouliedē hare Kinderen halen in haer vijfste jaer, ende sy sterven voorts van ouderdom in haer achtste jaer. Misschien dat onse Vrou-Treves uyt dat geslachte is. VVy mogen God bidden dat hy haer stercken wil, ende een lanck leven gunnen in goede gesontheyt; Ende haer twee Peet-ooms ooc bewarē. Wat dese parabolē beduydē/verstaen alle verstandige wel. Ick sal nu in het cozte gaen verhalē watter inden nae-somer deses jaers gepasseert is/daer uyt een peder lichtelijck sal connen merken / dat onse Treves desen Sommer aen eenen sijdenen dzaet gehangē heeft/ ende noch hangende is die al vooz lanc in stuckē soude zyn/ten ware dat de beyde Velt-Overste (tegen de natuyze van Martis kinderen) so scrupuleus warē geweest om den maechdom van Joffrou Treves ongeschent te bewaren. Al goet tijt indē vooz somer heeftmen wel gheweten / datter veel volcx in het Oosten-ryckische Nederlandt/ en inde benabuyzde Landē wiert aēgenomē/ vandie Heeren/diemē wel weet dat de Geunieerde Nederlandtsche Provinciē niet gunstich en zyn. De Edele Hooch-Mog. Heerē Statē en slieden ooc niet als sy sulcx hoozdē/ insonderheyt so heeft Prins Mauritius van Nassau, eē ooge in't sepl gehad/ en heeft sich (tot vooz deel der Doysten van Brandenburg en Nieuburch) by tijds verskeret van het stercke Casteel Gulich, wel wetende dat de oude wel gesproken hebben / Præstat prævenire quàm præveniri, Welcke voorszichte de Coningen vā Francryck en Groot-Brittannien geapprobeert en gelaudeert hebben. De Hertoge van Nieuburch dese tjdinge crhgēde/ is daer over seer verstoozt geworden/ ende hy heeft sich strax meester gemaect van Dusseldorp, sterck garnisoen daer in leggende/ en de Stadt met nieuwe bollewercken versterckende; En hy heeft de Brandenburgsche Kaden/ ende andere Officieren/ die des maels te Dusseldorp waren/ in arrest ende verskeringe ghehouden.

Den 10 Junij isser binnē Wesel een by-een comste ghoudē ober dit geresene misverstat/ alwaer nebes de Brandeburgsche en Nieuburchsche Gesanten/ oock verschenē zyn des Ceur-voystes vā Ceulē/ en der Ed. Ho. Mo. Heeren Staten der Geunieerde Provincien Gedeputeerde; Maer sy zyn onbzuchtbaerlijck geschepden. De Pals-Grave Nieuburg heeft al goet tijdt tot sijn voozdeel assistentie gesocht en gebonden/ by sijnen Swager den Ceur-Voyst van Ceulen, by den Certs-Hertoge Albertus, en andere Paepsche Doysten/ hem nu wel genepcht zjnde/ obermits hy op den xv Mey de Lutersche Religie afgesworen/ en de Paepsche aenghenomen hadde/ tot groot hertseer sijnēs vromen ouden Daders/ en tot groote bedroeffnisse van veel vrome Luterschē. Ettelijcke weken hier nae heeft de Marquis Spinola, een groot Leger (daer van nochtans den roep grooter was / als de

daet) by een vergadert / bestaende eensdeels uyt des Certs-Hertoghen Alberti ordinaris Crjchsvolc/ anderdeels uyt nieu aengenen volc. Prins Mauritz vermoedēde dat het op Gulich gelden soude/ so heeft hy de Stadt en Casteel wel laten fortificeren/ en hy heeft ter in Augusto dooz sijnē Zoeder Graef Hendrick xxxvii. vaendelē Soldaten te voet/ van allerley Natien/ en een Dane Ruyteren daer Thomas Viller Ritmeester van is / laten in bzingen/ en daer toe allerley amunitie ter oozloge/ met eenich Geschut. Prins Hendrick heeft (op desen tocht zjnde) des Certs-Hertogen bodem gantschelijck verschoont/ liever een groot stuck weechs omme treckende/ dan op des seldē bodem te comen/ om geē clachten te veroorzaecken. In Augusto is de Marquis Spinola in sijn Leger by Mastricht gecomen/ met den Doyst van Nieuburch. Den roep ginc/ datmen met dit Leger/ van wegen ende uyt last des Kersers/ Aken tot gehoozsaemheyt bzingen en dwingen / en Mulheim raseren soude/ jae datmen onder des Kersers gebiet soude bzingen Nieumegen, Deventer, Campen, Zwolle, Groeningen, ende alles wat eertjts onder het Rjcke ghehoort hadde. De Nieuburger heeft met het wepnige volck dat hy hadde/ vershepdene Stede hier ende daer/ doch insonderheyt in het Doystendom Berge/ ingenomen/ en met Crjchsvolc beset tegen danc en wille der Burgeren/ dewijle sy den beyden Doysten be-eedicht zjnde/ hare Stede liever tot beyder voozdeel/ dan tot eenen/wouden behouden hebben/ doch tegē gewelt niet vermogende / hebben sy des Nieuburgers Crjchsvolck moeten innemen. De Marquis Spinola in sijn Leger gecomē zjnde/ heeft te Rijnberck een stercke en bzeede Scheepsbzugge over den Rijn maken laten. Hier uyt gisten wel eenighe/ jae hielden voozseker/ dat hy gesinnet was her waerts aen te comen; Maer andere meynden/ dat dit alleen dienende was als een Stratagema, om te amuseren de gene die hy wel wist dat op sijn aen slagen acht gaben. Pimmers heeft de Marquis Spinola op den naeme des Kersers de treffelijcke Rjck-stadt Aken sonder slach of stoot den 22. Augusti ingenomen/ nae dat hy sich alleen met een deel sijnēs Leghers daer vooz vertthoont hadde: De Burgeren vā weghen de Religie oneenich zjnde / en niet eene linje treckende/ en de Heere van Padlids (die met ontrent CCCC. Brandenburgsche soldatē daer binnē was) niet machtich genoeg zjnde/ die groote stad te verdedigē tegen het gewelt vā Spinola, zjnde deselsde gantsch onsterc/ en niet versie om eē belegeringhe uyt te staē. Daer sijn twaelf hondert bandes Marquis Spinolas soldaten binnen gecomen / die haer eenen tijt lanc moet willich genoeg hebben aengestellt/ nae haren ouden sijn: De Doygers die met de soldaten meynde uyt te trecke/ zyn met harde slagen te rugge gedzevē/ en tegen haren danc daer binnē ghoudē. Doch de Doyghermeester Calckbrenner, die sijn uytterste devoir gedaē hadde om de stad tegen te houdē/ isser by nachte uytgeraect/ en binnē Gulich gecomen/ tot sijnen grooten gelucke.

Strax is de Magistraet/ die ober jaer en dach vande Ambassadeurs des Coninx van Francryck/ en des Ceurvoystes van Heydelberch ingestelt was/ afgedaect/ en de uytgewekens vande oude Raet zyn wederom ingecomen/

Coerusting
ter oozloge
aen des
Hertochs
sijde.

Bergade-
sing tot
Wesel tuf-
schen de
Doysten.

Graef Hen-
rick ve-
stercke
sich met
Volck.

Spinola
comt met
sijn Leger
tot Berck.

Akent
aken inne.

comen/ ende in het Ampt des Magistraets gheset. Strax is oock den Gerefomezden en den Lutheranen verbodē exercitie haerder Religie/ en daer is een forme van Inquisitie ingevoert. Hoe dit opden aenstaenden Rijckdach van Thur en Doysten sal genomen ende verstaen worden/ daer sullen de Coninck van Francrijk, de Pfals-Grave Ceur-boyst/ ende andere Doysten des Rijck/ wel op letten hare eere ende reputatie isser grootelic aen gheslegen/ dewelcke sy niet geern en sullen quetsen laten: Immerx en behoorden sy het niet te lijde datmen die soude turberēde overvallen/ die haere oydze volghen/ en die sy in hare bescherminge hebben aengenomen.

Desgelijcks
Duyren en
andere Ste-
den.

Spinola ende Nieuburch hebben noch verschepdene Steden inde Doystendommen Gulich, Cleve, en Berge, ingenomen/ en met haer Crijchsvolck beset: Als vozerst Duyren, daer de Burgers haer de sleutelen in het gesmoet brachtē/ dewijle sy in des Keysers naem quamen. Daer nae hebbē sy Berchem, Caester, s' Grevenbroeck, Orfau, ende Duysborch ingenomen/ ende met Crijchsvolck beset. Mulhem hebben sy doen demanteleren/ afwerpēde (met hulpe vande onliggende Boeren/ die daer toe opgehouden waren) de wallen en vesten/ die daer aen gemaect waren/ beginnende dit schoone werc den eersten Septembrijs stylo novo. Hadde het gegaen nae den wensch en wille harer quade Raebuyzen/ mē soude de geheele Stadt geruineert/ en het onderste boven geworpen hebben. 'Tis coztz hier nae meermaels gebeurt/ dat eenighe bittere Papisten van Keulen comende / ghesgaē zijn inde Kercke daer de Gerefomezde plechtē te vergaderē/ en sy hebbē/ tot eē hoorn en spot der selfder/ haer geboeg daer ingedaē.

Daer de Marquis Spinola met sijn Leger quam/ het was al Veni, Vidi, Vici, Het vermoeden was/ dat hy nae dese exploiten met sijn Legher hooger optrecken soude/ om des Keysers Aecht in acht te brengen/ en de selfde over Francfort am Main te executeren: Maer hy heeft het hoost nae beneden gewendt / en hy is nae Rijnberc aen getrocken/ alwaer hy eenich Crijchsvolck gebonden heeft/ dewelck hy daer beschepden hadde/ comende upt Lingen ende Oldenfeel, ende hy is van daer met sijn geheel Leger op Vvesel ghecomen / dooz wat occasie/ ofte dooz wiens raet / ingeben of schyben dat dit geschiet sy/ als oock wat intelligentie dat hy ende de Doyst van Nieuburch binnen Wesel mogen ghehadt hebben/ dat en weet ick noch niet/ het sal te sijner tijdt wel openbaer worden / De Sonne sal noch wel blooten t' gene dat nu onder de snee verbozghen leyt.

Spinola
sint booz
Wesel ende
neemt het
selve inne.

So is dan Spinola den sevendē Septembrijs stylo novo booz Wesel ghecomen / blijvende bloot in het vele liggē/ sonder eenige beschansinge ofte begravinge / wāt Prins Mauritz was des maels noch in Wallant. Als Spinola op Wesel aequam/ so hebbē haer de Burgers/ die schoon en wel ghewapent waren/ tot tegenweere berept/ iae de Vrouwen selfs hebben hare Mannen tot cloeckmoedicheyde vermaent/ ende sy hebben het geschut upt het amunitie-huyss helpē trecken/ ende slegen ter plaetsen daer het staen soude. De Burgers/ so haest als de vpant booz hare Stadt gecomen was / hebben eenen uptval gedaē/ haere vbanden onverschens in het Leger overvallen/ de/ en vele der selfder dootslaende/ also sy niet

en vermoedē dat die Burgers soo moedich zijn soude/ dat sy offensive soude gaē/ ofte haeren vbandē in het Leger vallen souden. Hadde dese cour agie noch drie dagē geduert Wesel waer behoudē gebleven/ want sijn Excel. was op den aentocht met eē staetelic Legher / om haer te bewarē booz de ellende die booz hare poozten lach/ by sich hebbende ontrent thien duysent man te voert/ en 2500 Ruypteren/ allegaer so fraep gemonteert/ en so wel in oydze/ dat het eenē lust was om deselfde aē te sien. Met sijn Excellentie zijn te velde getrockē Graef VVillem van Nassau, Gouverneur van Vriessant, Graef Hendrick Frederic, Overste vande Ruyterpe / Graef Ernst van Nassau, Velt-Marschal/ de Heere van Kessel, Generael van't Gheschut/ Adolph van Meeterkercke, Wachtmeester Generael vant gantsche Leger / mitsgaders andere Heeren ende Overste van alle Partien.

Sijn Ex. celo
tentie comt
mede te
velde.

Al die schoone volc heeft sijn Excel. in het Velt gebzacht/ sonder datmen eenige nieuwe lichtinge vā Crijchsvolck gedaen heeft. Het is alleē der Lande ordinaris Crijchsvolck. Hier heeft geblekē hoe wel/ en hoe wijffelic dat de H. Staten doen/ dat sy jaer upt jaer in so veel Crijchsvolck in dienste en in gagie houden/ dat sy alle upze / wanneer het de noot voort/ connen veerdich zijn om een Legerte veld te brengen/ en even wel hare Frontieren na behoore beset te latē. Sijn Excel. is met sijn Leger in aller jibeerdicheyde opgetrocken nae Wesel / hoozende dat de Marquis Spinola daer booz gecomē was/ maer een weynichshen te laet is veel te laet. Cer hy tot booz de Stadt conde comen/ soo heeft de Magistraet

Spinola
sint booz
Wesel ende
neemt het
selve inne.

(ofte pmmers eenige der selfder) de Burgers vermaent en gebeden/ dat sy den Spaenschen geen voozder tegenweere doen en souden/ dat het beter ware met Spinola te appointerē/ ende hem de stad over te leveren/ op de beste conditien diemē soude connen bedingen/ alsoo doch hare Stadt swack was/ en sy van wegen de Staten van Nederlant geen ontfette verwachten en hadden/ iae dat harent halve niet een peert en soude ghesadelc worden/ etc.

Om wat
redenen
Wesel overs
gegaen is.

De Burgers dit hoozēde en geloovēde/ hebben verstaen tot verdzach / en sy hebben dese schoone/ treffelicke/ en rijcke stad (daer ontrent ses duysent Burgers in waren / en wel tachtentich stucken groff geschuts / met ghenoechsame amunitie) overgelevert in handen van Spinola op den derden dach nae dat hy daer voozen gecomen was/ en nae dat hy 34- of 36 schotē op een bupte poozte van eē Doozstadt gedaē hadde. Belovēde haer niet hooger te sullen beswarē/ dan met duysent man te voert / die sy noch cost noch gagie gheben en souden/ haer oock beloovende te sullen laten behouden hare Religie/ en hare Privilegien/ en dat hy hare stad wederom in vyzdō stellē soude/ so haest als de Statē Gulich verlatē souden: Hy beloofde haer ooc/ dat het midlerwijle en tot aller tijt eenē pderen soude vyz staē te repfen/ ofte met der woone te verrecken/ waer het hem lustē en believē soude. Het heeft menich Mā grootelic verwondert dat dese stad niet langer als tot opdē derden dach tegē gehoudē en heeft/ als ooc dat sy dit ongemack niet by tijts voozgecomen en heeft dewelc lichtelic hadde connē geschiedē/ wanneer sy by tijts garnisoē hadde ingenomē/ het ware dā vā des Doystē vā Brandeborgs volck (dewelc sich tot booz de eene poozte verwoecht heeft

Spinola
sint booz
Wesel ende
neemt het
selve inne.

heeft ter. Wylē dat Spinola aen d'ander syde lach) ofte vander Statē kirchsch-volc/dwelck haer tijt genoegh gepresenteert was/en sonder slach of stoot daer hadde comē binnē comen/ oock sonder eenige belastinge der Burgeren. En al en warenden maer een hondert ofte twee vander Staten soldatē binnen geweest/ de Marquis Spinola en soude niet belegeren hebbe/om geen hostilitept der Statē te betoonen tot verbykinge vanden Treves. Maer doe dit dien van Wesel wiert aen-gesenteert/ so en woude n sp het niet aen-nemē/ doe was het/ dit siet verre/ wy zijn Neutrael/ wy willen neutrael blijven/ wy hopen Spinola en sal ons niet aentasten. Sp hadden ooc eenige uyt het midden van haer gedepu-teert/en aen den Marquis gesonden/ doe hy noch te Rijn-berc was/ om hem met redenen te bewegē haer ongemolesteert te late/maer te vergeefs/ oock en waren de afgesondenen onder haer niet eens/ dwelck Spinola verne-mende/so is hy met dese Oratozen op Wesel aen gecomen/ende heeft het(so alreets gesep-t is) op den derden dach na sijn aencomste/on-der sijn gebiet gecregen. De woude is versch om hier te verhalen verscheydene dingen/die in deser sake sijn voorgevallen/ den tijt sal oock noch veel openbaren. Sijn Excell. te la-
 te gecomen zijnde om Wesel te bewaren/ heeft strax Emmerick ingenomen/ ende met sterck garnisoen beset/ latende daer binnen vooz Gouverneur Antoine van Wtenhove Colonel/ ende Gouverneur van Doesburch. Ooc heeft sijn Excellentie dooz hulpe van twee ofte drie goet-willighe ende cloeck gheherte mannen Rees in gecregen/daer hy euen te passe quam/ want de Spaensche waren met Ponten/daer sp haer volck in hadden om binnen Rees te bzenghen/ tot dichte vooz de stadt gecomen/ maer uyt de stadt is op haer met grofgeschut eenen schout ofte twee gedaen/ daer mede sijn sp te rugge geweken/ en Prins Mauritz heeft sijn volck binnen gebzacht. Maer Spinola is Prins Mauritz te gaen geweest in het inne-men van Santen. De Marquis Spinola heeft tot Gouverneur binnē Wesel gestelt Don Iua de Gonfalves, Raets-heer in des Coninc van Hispanien hoogen kirchsch-raet/ en Gouverneur van Rijn-berck. Dese dupsent soldaten die Spinola binnen Wesel gebzacht heeft/wa-ren al Spaengiaerden/die de Burgers eenen tijdt lanck den cost hebben moeten gebē/maer sp zijn nae ettelijcke wecken daer van by geweest/mits opbzengende alle wecken veer-tyen hondert daelders/en de soldaten in ha-re huysen verstreckende sout en supz/ hier en licht/bewasschen ende bewzingen/ en watter sus onder het spaensche woort Servitio ver-staē wozt. Het grof geschut en amunitie den Dozt vā Brandenburch toe-behoozende/ heeft hem Spinola op sijn ver soeck/ dē Rijn-stroom af uyt Wesel op Rees gesonden/ettelijcke da-gen na het opgeven der stadt.

de/ heeft de Marquis Spinola een ghespreck versocht te Bislick. Sijn Er. Prins Mauritz, heeft op den bestemden dach derwaerts ge-sonden den Heere van Marquette, Overste Luytenant van der Staten Ruyterije, ghecon-vopeert met sijn eppen Compagnie/ende met de Compagnie van Mons de Brochum, die in goede ordze met geladen roers te Bislick co-mende/eenen ouden Spaenschen Don aldaer gevonden hebben/ met Graef Hendrick van den Berge, geconvopeert met eē stercke Com-pagnie Ruyteren/ by haer hebbende haer spd-gewer ende roers/ maer niet geladen/ om te betoonen dat sp niet gesimmet en waren eenige hostilitept te bewijzen. Mons de Mar-quette met den Spaenschen Don in gespreck gecomen zijnde/ soo heeft die/ uyt last van Spinola voozgeslagen eenen Treves van ses maenden/ om te sien ofmen middelen soude vinden om den aen-gevangenen kirchsch te ac-commoderē. Daer op de Heere van Marquette antwoorde/ wel te weten/ dat sijn Er. Prins ce Mauritz daer toe geensins en soude willen verstaē/ maer sloech vooz/ op het behaech vā sijn Er. Prince Mauritz eenen Treves of stille-stant van wapenen/ den tijt van ses weken/ daer den Spaensche Don niet na luysterē en woude/ seggende: Dat sulcke groot wichrige saken in so cozter tijt niet en eonden afgehan-delt werden: En also is dese by eencomste on-zuchtbaer afgegaē. Daer was eē costelike Maeltijt bereyt/ tot de welcke de Spaesche Ghesanten Mons de Marquette ghendodicht hebē/ en hy isser gegaen/ Het wasser al seer magnifich en oberbloedich/ twaelf patrisen in een schotel/ ende sus alles nae advenant. Pae gedaener maeltijt sijn de beyde Gesantē vertrocken/ elck na sijn Quartier.

De Spaesche Gouverneur Gonfalves heeft binnen Wesel goede ordze gehouden/also dat de soldaten den Burgers geenē sonderlin-gen over-last gedaen en hebben/sae selfs niet inde oeffeninge der Gereformeerde Religie/ latende de selfde alle hare kercken inhouden/ alleene eene in-nemende tot oeffeninghe der Paepscher Religie. Het is wel also dat strax int eerste doe de Spaengiaerden binnen We-sel ghecomeen waren/ harer eenige onder den Godf-dienst inde kercken gecomen sijn/ en hebben met roepen/ sluyten/ en andere onge-stuylichept de pzedicatie vooz dat-mael ver-stoozt/ Maer daer is sulcke ordze gestelt/dat ter spaensche schilt-wachten vooz de kerck-deuren staen/geduyzende de Pzedicatie ende Godf-dienst der Gereformeerde/ de welcke den soldaten/die inde kercke gaen willen/dē toe-ganck verbieden/ om also alle insolentie en ongeregelthept vooz te comen. Dit selfde weder vaert oock den Paepschen binnē Em-merick,vander Staten volck.

Gesprek tot Bislick ghesonden tusschen beyde de legeren:

Sijn Excell. neemt Emmerick inne.

En beset verscheyden andere steden:

In het midden van September heeft Pr. Mauritz dē Ridder Lambert Charles, Gouverneur van Niemegen, met drie Velt-stucken/ ende eenige Vaendelen Doetvolck gesonden om Goch, Cranēburch, en Gennep in te nemē en met Brandenburchs Garnisoē te besettē: dwelck de bouē-genoemde Ridder seer behē-delic en wel op het spoedichste verricht heeft. Eenige dagen na dat sijn Princelijcke Er. met sijn Leger sich by Rees gecampeert, had

Cozts nae het overgaen van Wesel sijn na der Staten Leger gereyft Mons de Refuge extraordinaris/ ende du Maurier, Ordinaris Ambassadeur vā Franckrijc/ Sir Henry Wotton, Extraordinaris Ambassadeur des Coninc van groot Britannien/ Iohan Albert Grave vā Solms, Groot-hof-meester des Pals-Gravē Cuer-Dozt/en B. Buwinck hausen vā Walmerod, Raets-heere des Hertoghs van VVittenbergh Ghesanten des Cuer-voztes/ Princen/ ende Geconfedereerde Stenden in het Rijk. Van wegen de Geunieerde Neder-lantsche Provintie D. Dirck Bas, Burgemeester

De Gecon-mitteerden vande Con-ningen ende Staten gaē naer Rees:

ster vā Amsterdam/ Albertus Ioachimi, Burgemeester van Middelburch in Zeelandt/ Marcus Lijclama van Nieholt upt Frieslandt/ upt de Generale Staten: Ende Johan van Gog V. I. D. Burgemeester te Zutphen/ W. Borre van Amerongen van Utrecht/ ende S. van Harfolte, Burgemeester te Zwolle/ upt het Collegie der Staden van State/ ende Johan Dickenson, Agent des Conincs van groot Wittamien by de possederende Dozsten. Dese alle-gaer ware Ambassadeurs en Sedeputeerde der Coningē Princen en Potentaten/ die te voozen de Dozste van Brandenburg en Nieuburch gestelt hadden inde provisionele besittinge der Dozstedoemē Gulich/ Cleve/ Berch/ en sy waren nu gesonden om desen aengevangenē Crich te onderbaten/ en de Dozsten Brandenburg ende Nieuburch met malcaderē te vergelijckē: Sy hebben hare sit-plaetse genomen binnen de Stadt van Santen, daer de Marquis Spinola sijn garnisoen upt gelicht heeft/ mits Prins Mauritz sijn volck oock upt Calcar nemende. Pae lange en veel disputen/ ooc ober en weder over schickingen en besendingen/ so zynder seker Articulen op het Pampier gebzacht/ die so billich en onparttydich zyn/ dat pder rede-lyck man die de selfde leest/ sal moeten beken-ven/ datse so ingestelt zyn/ dat geen Dzedelie-vende Heeren de selfde en sullen weggeren aen te nemen ende te onderschryven. Maer eben wel hebben de Spaensche nu dese/ dan gene swarichept vooz gewent/ crackelende op eenige minuten/ meer om tijt te winnē (na aller verstandiger oordeel) dan dat die swaricheden die sy inbzachten/ wat besonders te beduyden hadden. Midlerwyle soo en is de Marquis Spinola niet stille geweest/ maer hy heeft sijn Leger tusschē de Lippe en de Stad met retrenchementē aen de veldt-sijde begraven/ niet durvende sich in openen velde so na by sijnes byands Leger betrouwen/ dwelck Prins Mauritz gedaen heeft/ latende sijn Leger onbegraven in het Velt ligghen. Oock heeft de Marquis Spinola geduyzende de onderhandelidige binnen Santen/ de Stadt Wesel aen verschepdene oozden vast beschaut en gebollewerckt/ een geweldich Fort op den Weett leggende/ daer mede genoegsaem te kennen gevende/ dat hy niet ghesinnet en was dese stad/ de Croone sijnē Conquesten/ te verlaten/ daer de Spaensche so vele jaren op geloert hebben/ om aldaer Sedem Belli te maken/ en over welches veroveringe so grote triumphē bedzeven was in Hispanien/ Italien/ en andere Paepsche Landē/ haer verblijdende dat die Ketterische stad/ het tweedde Geneven, hermeestert/ en onder het Spaesche jock gebzacht was.

Geduyzede dese onderhandelingē te Santen/ so bleve bepde de Legers lange stille liggen/ geen van bepde eenige Steden nochte Fortressen in-nemende/ oock malcanderen gants geen hostilitept bet oonende/ also datmen niet ghehoort noch vernomen en heeft (dwelck trouwens wel vzeemt is) dat opt Kuyter of Soldaet d'ē dē anderē met woordē of wapenē heeft gequetst ofte beschadicht/ daer doeh bepder sijds Kuyteren op fouragie rijdende/ dickwils in eene ende de selfde hupsen gecomen zyn/ ende hebben wel met malcanderē het Coozn asgedozcht en geblegelt. Doch in Octobri heeft sijn Princeliche Cr-

cellentie den Ridder en Rieemeester Guillaume de Rijt genoemt Brochum, met sijn eppen Compagnie/ ende de Compangien van Aelva, en van Ootmarsum gesonden nae het lant vander Marck, om de steden deser Graeffschap met eenich volcke besetten: Tot welckē epnde zyn Ex. desen Kuyteren hadde by gevoecht als Commissarisen ende Oratores den Raet-heer Steengers, geheymen Raet des Doztes van Brandenburg/ en Ioncker Hermen Frenck, die tsamen met groote behendichept haeren last verrichtende/ so veel hebben te wege gebzacht/ dat sy de Compagnie vā Aelva binne den Ham, en eenige Kuyteren op het stercke Casteel en Dozselick hups ter Marck gecregen hebbe. De andere Stede der Graeffschap Marck en hebben geē volck willen in-nemē/ te ware communi consensu omnium, en hebben inder yt eenen Lantsdach tot dien epnde verschrebe/ daer allerlep disputen zyn gevalen/ doch hebben meest geresolbeert neutrael te willen blijven/ en geen garnisoen te willen in-nemen. Hier op is strax gevolcht Prins Hendrick Frederijck van Nassau, met 25 vanen Kuyterē/ en outrent vier hondert voerknechtē/ onder het belept van Hopman Geldre, ooc by sich hebbende twee oft drie Veltstuckēs. En heeft meer met dzeppen dan met gewelt te doen/ in gecregen Halteren, Lunen, Vna, Camē, de Ham, en andere plaetsen. Het garnisoē van Gulich heeft ooc eenige van de naefgelelene stedekens ingenomē en beset. Cozts hier na is oock G. Hendrijck vanden Berghe met eenich volck en geschut upt het Spaen-sche Leger gesonden/ nae de Dozstendoemen Gulich ende Berch/ heeft daer oock eenighe Stedekens ingenomen/ en met Spaens garnisoen beset. Dit is wel het vooznaemste dat ter met de wapenen dese naeste drie maenden is uptgericht. Nu sal ick wederom keeren tot Dzedē-handelingē.

De Heeren Ambassadeurs en Gecommitteerde der Heeren Staten/ hebben den bepde geinteresseerden Dozsten de gheconcipeerde Articule toe-gesonden/ en begeert/ dat sy de selfde soudē onder-teeckenen/ dwelck sy (doch niet sonder veel voozgaende swarichept) gedaen hebben/ Brandenburg upt den name ende belastingē van sijnē Heer Vader den Keur-vorst/ ende sijn Vrouw Moeder de Keur-Dozstinne/ de Nieuburcher vooz sich selfs/ gelijck sy oock onderteeckenē zyn van alle de boven-genoemde Ambassadeurs en Gecommitteerde der Heeren/ Staten/ als onderhādelaers. Maer de Marquis Spinola heeft sulckes te doene gewepghert/ ten ware dat Prins Mauritz by Acte woude beloven niet wederom in die Landen te comen/ dwelck een onbillijcke petitie zijnde/ so en heeft sijn Ex. sulckes niet willen beloven/ en of hy het schoon hadde willē doen/ so en soudē het de Heerē Ambassadeurs niet toe-gestaen hebbe/ wel wetende dat hy den man is/ den welcken hare Meesters moeten gebzupcken/ om dese en andere Landen met de wapenen in vrede te bzingen/ als redenen en woorden by d'een of d'ander gheen plaetse vinden en connen. Immers is noch epndelick/ desen handel so wijt ghedisputeert ende ghebzacht/ dat sich Spinola, Nieuburch, en andere Onder-handelaers aen de Spaensche sijde/ so wijt hebben in-gelaten met de Ambassadeurs/ ende de Staten/ binnen Santen vergadert/ dat elck een

Wergade-
eug bin en
Santen om
de Dozsten
te bereingē.

Spinola
beschaut
Wesel.

Het lant
van Mars
by den P.
beset.

De artic-
len van des
Santensche
verbzach om
der teeckent

een meynde dat het al gedaen was/ ende dat Spinola den achtsten Decembzjs stylo novo, sijn krijchsvolck uyt Wesel/ ende Prinz Mauritz het sijne uyt Gulich souden doen verreeken/ (de bepde Dozsten vijf hondert nieu-aen-genomene soldaten hebbende/ en op den Middel-wech veerdich liggēde/ om d'ē helft binnen Gulich/ en d'ander helft binnen Dusseldozp te trecken) En dat op den 23 Decem-ber stylo novo des morgens vooz acht upzen/ bepder sijnz krijchsvolck alle de Steden ende vastigheden der Landen rupmen soude: maer buyten aller verwachtinge ende vermoedinge/ so is desen heelen handel gestut/ de Spaē-sche niet willende het geconcipieerde/ en van de bepde geïnteresserde Dozstē geteekende Verdrach aennemē.

Want als de Secretarisen der bepder Co-ninghen de laette Acten aen het Hoghe-ment van den Marquis Spinola bzochten/ om die te laten onderteeckenē/ Soo heeft hy haer wel een upze lauck laten wachten eermense audientie gegeven heeft: Alsdoen is Spinola tot haer uptgecomen/ uyt het gemack daer hy met de Krijch-Overste vergadert was/ ende heeft na wepnich woorden die hy met de Secretarisen gesproken hadde/ ende sonder de Acte die sy bzochten te lesen/ in een haestich gemaet gesept/ a Brusselles, a Brussel-les, de afgesondene Secretarisen/ sonder ander beschept/ daer mede af-wijssende. Dit is gheschiet op den twee entwintichsten Novembzjs stylo veteri.

Des anderen daechs heeft sijn Excellentie ordze ghegeven op het scepden des Legers/ recht wel by tijts/ want tusschen den 22 ende 23 is den Rijn wel vijf voeten opgelopen/ ende dat heeft noch vier ofte vijf dagen lauck gecontinuēert/ also dat eer al het volck r'sche-pe conde geraken/ so was het meeste deel des heldts/ daer der Staten Leger gelegen had- de/ met water beloopē/ dwelck die selfde weecke soo gewassen is/ dat het sommiger wegen een spieffe diepe boven het Lant ge- gaen heeft.

Den Prince
keert naer
Hollandt.

Sijn Excellentie met de Ambassadeurs ende Gecommittēerde der Proviñtien/ heb- ben veel Beschuts ende andere Krijch-ghe- reetschap binnen Rees laten bzingen/ daer sy selfs waren/ ende nae dat sy op alles goede ordze geset hadden/ soo zijn sy van daer ver- trocken op Dinniegen/ ende soo voozts den stroom af op Hollandt/ laetende sterck garni- soen binnen Rees ende Emmerick. De Ambas- sadeurs hebbē haer gherhoont niet wepnich r'onvreden te zijn/ om dat de Spaensche met haren loosen handel/ haer soo langhe te ver- geefs hadde op-ghehouden. De Marquis Spi- nola, heeft oock sijn Legher doen scepden/ dat forrierende in de naeste Steden der drie Dozstendommen met haren aenleve/ ende hy selfs nae Brussel repssende/ heeft Don Loys de Velasco binnen Wesel ghelaten/ die daer bin- nen is gecomen met sijn Daene Kupteren/ en- de cozts hier nae is ooc des Ritmeester Boed- bergens Compagnie Kupteren daer binnen ghecomen/ als oock verschepdene Compag- nien te voet/ so dat het Garnisoen binnen Wesel genoechsaem verdobbelt was.

Op dat den Lifer te beter onderricht mog- he werden van de gantsche ghelegghentheyt deser sake/ ende met eene verstaet wat vooz

kale ende schzale uptbluchten en tergivisatie datter van wegen de Nieuburchsche (oft eer Spaensche) spde gesocht ende by gebzacht sijn/ om de by-een-comste der Heeren Ca- ninglijcke en Dozstelijck Ambassadeurs t'ee- nemael bzuhteloos/ ende d'Articulen/ by ha- re E. C. tot conservatie vā die gemeene ruste heraeamt/ illusoir te maechen/ gelijk sy dan epntelijck noch gedaen hebben/ ende tot haer bermenen gecomen sijn/ soo sullen wy de sa- ke wat hooger verhalen/ ende vooz eerst hier stellen het Translaet ofte vertaelde inhoud van de selbe Articulen.

1. **D**E Garnisoenen, welcke gheleyt ^{Articulen} zijn, worden in alle de Steden, ^{beraeamt tuss} Castelen, ende andere plaetsen ^{schen bepde} der Vorstendommen Gulich, ^{de Dozsten.} Cleve, Bergh, Graef-schappen Murck ende Ravensbergh, ende Heerlijckhey Ravensteyn, die ingenomen zijn geweest, by wie ende onder wat naem ofte pretext dat het sy, en namentlijck die geleyt zijn gheweest inde Stadt ende t'Casteel van Gulich, ende in die van VVes- sel, sullen terfont daer uyt genomen worden, ende sullen de munitien van Oorloge aldaer te bevinden mogen mede genomen worden, by de gene diese daer inne geleyt hebben. Ende al het Krijchsvolck soo van't een als van't ander Le- ger, sullen elck nae sijn Lant vertrecken, sonder te desen aensien eenige pretensie te maken, ende sonder de Inwoonders der Steden, oft Onderfa- ten der voornoemde Vorstendommen en Graef- schappen te beschadigen.

2. De Princen Brandenburg ende Nieuburch sullen sich verbinden, geen plaetsē vande voorsz Landen te stellen in handen van eenen derden, hy sy dan oock wie hy wille. Maer sullē elckan- deren bystaen tegē alle de gene die seytelijck oft andersins op de voorsz Landen yet sullē preten- deren, behoudens dat al sulcke pretendēten sich sullen vermogen te behelpen met dē middel van vrientschap ofte van rechte. Ende en sullen gantsch gheene garnisoenen gheleyt oft ghestelt worden in eenige Steden oft Casteelen, t'sy by wie dat het sy, dan met gemeynen consente van beyde voorsz Princē. De welcke mede tot Guar- de ende sekerheydt van hare parsoonen, niet meer en sullen mogen hebben als elck vijftich man te peerde, ende hondert voet knechten ten hooghsten.

3. De Fortificatien soo by d'een als by d'ander sijde in de voorsz. ingenomene plaetsen sedert de Maent Mey lest-ledē gemaect, sullen afgebro- ken ende gedemolieert worden, sonder dat het van nu voort-aen yernant, hy sy dan wie hy wil- le, gheoorloft sal wesen die te hermaken, oft eenighe plaetsē in de voorschreven Landen te fortificeren, tot nae de eyntelijcke beslechtinge van de hooft-sake.

4. De Kerckelijcke persoonen, Amptlyden, Edelluyden, oft andere, sy zijn dan van vvat Reli- gie, staet, ofte conditie dat sy vwillē, die uyt hare beneficien, amptē en goederē geset ofte verjaecht souden

fouden mogen zijn geworden, oft oock van selfs vertrocken, uyt oorſake van het miſ-verſtant tuſſchen de voorſz Princen gereſen, ſullen weder geſtelt worden in hare beneficien, Ampten, ſtaten, huſſen ende goederen, ſonder eenighe uytneeminghe. Ende die bevonden ſullen worden voor deſen wettelijck voorſien geweest te hebben met die voorſchreven beneficien ende ampten, naer luyt der reverſalen, accoorden ende conventien tuſſchen de gemelte Princen gemaeckt, ſullé daer inne ontfangen worden: ſonder dat nochtans yemant vā de voorſz gemeyne Amptluyden ſal vermoghen ſich ſelven beſonderlijck aen den eenen van de ſelfde Princen meer, als aen den anderen te verplichten.

5. Alle geinnoveerde ſaken, ſoo in den Kerckelijcken als VVereltlijcken ſtaet, ſullen by Commiſſarifen daer toe van beyde Princen geſamen der hant te deputeren, geredreſſeert ende in vorigen ſtate geſtelt, als oock van nu voortaan gereguleert worden, naer uytwijſen der Tractate van Dortmunt ende Halle, der brieven Reverſael, ende der verclaringhen, welcke bevonden ſulen worden by gemeynen conſente der voorgehemelte Princen ende Stenden des Landts daer over gemaeckt te weſen, voor ſoo vele de ſelve verclaringen niet en ſullen ſtrijden tegen de belofte by den Princen van Brandeburch ende Nieuburgh aen den overleden Aller-Chriſtelijcxſten Coning Hendrick de Groote van hochloſlijcker en onſterffelijcker gedachteniſſe gedaen, de welcke in ende over al ſal gehouden ende gevolcht worden, ghelijck ſy verhaelt ſtaet in het Tractaet tot Reductie der Stadt Gulich gemaeckt. Ende ſullé tot Commiſſarifen hier toe by de voorſz Princen te deputeren, gecoré wordé perſonagié van qualiteyte en goede middelé, binnen de Landé woonende, en by de algemeyne ruſte ende eendracht geinterreſſeert, welcke genoemt ſullen worden binnen een Maent nae den datum van dit tegenwoordich Tractaet. Ende of een vande voorſz Princen in gebreke bleve, die binnen den voorſz tijt te noemen, ſoo ſal de uytvoeringe van deſen Artiſckel gedaen worden by Commiſſarifen door den anderen Prince genoemt. Ende ofe gheviele dat de voorſz Commiſſarifen onder den anderen eenigen tvijffel hadden, belangende het uyt voeren vande voorſz Tractaten, Reverſalen, verclaringen ende beloften, ſoo ſullen de Staten vande Provincie daer tgheschiſlaen is hanghende, tvve perſoonen noemen, d'een van d'een d'ander van d'ander Religie, om geſamentlijck met de voorſz Commiſſarifen te beraetſlaghen ende reſolveren t'gene ſy ſullen bevinden met de voorſchreven Tractaten, Reverſalen, verclaringen ende belofte naect over een te comen.

6. De Welghemelte Princen ſullen elck beſonderlijck inde voorſchreven Landen reſideren. ende ſullen te dié eynde de ſelve Landen by proviſie gedeelt worden in tvvee de-

len, ſonder naedeel nochtans van de vereeniginghe der ſelve, ende van de Tractaten van Dortmunt ende Halle.

7. In een van welcke twee deelen ſal weſen het Vorſtendom Cleve, t'Graeffſchap Marck ende Ravestejn, met het Graeffſchap Ravensberch, ende alle die toebehoorten ende aenhangſelen vande Cancellerie ende Rekenamer van Cleve, als mede de Leenen, Landé ende Heerlijckheden gelegen int t'Hertochdom van Brabant en Graeffſchap van Vlaenderen. Ende ſal over ſulcx het voorſz Graeffſchap Ravensberch afgheſcheyden worden van de Duſſeldorpsche Cancellerie ende Rekenamer, om de Cleeffſche toeghevoecht te worden.

8. Ende in t'ander deel ſullé zijn de Vorſtendommen Gulich ende Berch, met hare toebehoorten ende aenhangſels, Met conditie, dat de Stadt ende t'Caſteel van Gulich met met alle haren omgang ſullen weerloos gemaeckt, ende de ſelve haren omgangh tot een ſlechte Muer gemaeckt worden. Gelijk mede ter ſelver tijt de nieuwe Fortificatie van de Stadt, Slot ende Caſteel van Duſſeldorp afgebroken ende ghedemolieert ſal worden. Ende tot uytvoeringe van dit tegenwoordich artiſckel, ſal by elck van de voorſz Princen genoemt worden é Capiteyn oft Ingenieur, op dat men met de voorſz afbrekinge ende demolitién in aller neerſtigheyt ende ſonder ophouden voortvare, ende dat ten koſte van de landen.

9. Tot der tijt toe dat de fortificatie van Gulich ende Duſſeldorp t'eenmael ghedemolieert ſullen zijn, ſullen de voorſz twee Steden geſtelt ende overgelevert wordé in handen van de Stenden van Gulich, Cleve, &c. om by de ſelve Stenden tot bewaringe vande voorſz plaetſen ghecommitteert te worden perſonagien van qualiteyt, den lande getrouwe ende wel toe gedaen.

10. Ende ſullé tot deſen eynde by de Stenden van Gulich genoemt worden vier perſoonen, tvvee van d'een, ende tvvee van d'ander religie, de tvvee om Capiteynen, ende d'ander tvvee om Lieutenanten te vveſen. Ende uyt elck van de Hertogdommen Cleef ende Berg mitſgaders uyt het Graeffſchap Marck tvvee perſoonen, d'een van d'eene, ende d'ander van d'ander religie, om mede te vveſen d'een Capiteyn ende d'ander Lieutenant. Ende ſal yeder der Capiteynen gebiet hebben over 100 Mannen, vvelcke aengenomen ſullen worden inde voorſz landen, ſonder dat eenigh vreemdelingh daer onder ſal mogen worden ontfangen. Van vvelcke vijf Capiteynen de drie ſullen gheleyt worden tot bevaringhe vande Stadt ende Veſting Gulich, ende d'ander tvvee tot bevaringe van de Stadt, Slot, ende Caſteel van Duſſeldorp, vvaer over ſy met malcanderen het lot ſullen trecken.

11. De voorschreven Capitaynen, Lieutenanten, ende Soldaten, sullen sweeren ende belooven de voorschreven plaetsen wel ende getrouwelijck voor het ghemeynelant te bewaren, tot de volcomen afbrekinge der selve, ende niemant daer in te laten, t'sy dan van wat sijde dat het oock sy, die yet teghen die selve soude moghen voornemen. Oock mede dat sy niet en sullen vrighen naer eenig gebodt, het sy dan van wien het wille, dat haer soude moghen gedaen worden tot naedeel van de bewaringhe der plaetsen, die haer sal betrouwt worden, oft van de afbrekinghe der selve.

12. VVelcke deelen also ghemaect zijnde sullen de hoochghemelte Princen het lot trekken; ende een yeder van hun regheren het ghene dat hem inden name van alle beyde ten deele vallen sal. Gelijk mede alle openbare acten, so in d'een als in d'ander residentie sullen afgheveerdicht worden uyt den ghemeynen naeme van beyde Princen, onder de signatuieren der Presidenten van yeder Cancellerie, en onder eenen gemeyne Segel van beyde Princen, waer inne sy ouderlingen sullen verdragen.

13. Soo in d'een als in d'ander residentie sal yghelijck Prince stellen twee Presidenten, om soo inde Cancellerie als inde Reken-camer te dienē, met vier Raets-luyden, ende soo veel Secretarissen als de selve Princen sullen noodigh bevinden te wesen. Ende sullen de Presidenten by gheburte over ander weke presideten. Ende wat aengaet wie eerst beginnen sal, als mede de Signatuere, daer inne sal het voorsitten bewaert worden voor den ghenen diese voor datum gehadt heeft. Ende sullen de saecken soo van justitie als finantie geresolveert wordē by pluraliteydt van stemmen, sonder dat het yemanden geoorloft sal zijn sich aen d'een oft d'ander van de voorschreven Princen te adresseren, het sy dan om den loop ende uytvoeringhe van de Justitie, oft oock van eenighe andere saecken, die aldaer verhandelt sullen vorden, in eenigher wijze te verhinderen. Oster nochtans enigh gheschil viele met de ghebueren, soo en sal t'ghene te dien aensiene in de voorschreven Cancellerien gheordineert sal wesen niet uyt gevoert werden, sonder alvore daer van met beyde Princen gesproken te hebben. Ende so de Presidentē ende Raetsluydē van d'een Cancellerie sich in opinien gedeelt vinden, so sal de sake van nieuws oversiē ende in deliberatie gelegd worden tot twee mael toe, ende dat op twee verscheidē dagē ende of sy dan nochmaels gedeelt waren, soo sal hun de Prince van de residentie met de Presidenten scheyden.

14. De voorz Princen sullen behouden de gratien ende uytdeelingen van de Ampten ende beneficien in alle de landen, ende sullen daer van by gebeurte over de ander maent disponeren, volgens hare voorgaende conventien ende reversalen, ende dat na behoortlike informatiē op den staet, leven, ende zeden de gene die daer na staen, genomen te wesen by de Raets-luyden der Cancellerien, tot desen eynde te deputeren, ende na voorgaende examen vā de gene die de beneficien

sullen versoecken, welck examen geschieden sal op den ouden voer. Ende sal het openstaende beneficie bedient worden by den naestwoonenden kerckelijcken persoon, van gelijcker religie ende waerdicheyt, tot dat daer inne by de voorz Princen sal wesen versien. Ende sal de bodienaer genieten de incomste van alsulcken beneficie, naer advenant van den tijt die hy dienen sal.

15. Ende soo t'gebeurt, dat d'een of d'ander vā de voorz Princen den tijt van drie maenden lang in gebreken blijft, bequame personen tot de ledigstaende curen ende beneficie, wanneer t'sijn beurt is, te noemen, in sulcken ghevalle sal het den anderen Prince vry staen de selve te gheven aen personen daer toe bequaem ende ghequalificeert.

16. De inkomsten vande voorz Landen sullen ghelijckelijck ghedeelt vorden onder de voorz Princen, na de aflegginge vande vveddens, renten, pensioenen, ende gewoonlijke lasten: Ende sullen t'ghene een yeder van hun uyt de inkomsten van de voorz landē sal toe comen ontfangen uyt handē van de Rentmeesters daer toe te committereren ende by ordinantie van de Reken-camers, sonder dat yemant van hun beyden sal mogen van eenigh deel der voorz incomens alleen ofte besonderlijk disponeren, noch de selve eenigfins diverteren.

17. Men sal niet vermogen op te nemen, ja ooc niet te voordoren eenige contributien oft inpositiien ten profijte van de voorschreven Princen, sonder hun beyden toestemminghe ende consent. Ende t'gene de Stenden van de selve Landen t'sy wt eygen beweginge ofte ten versoেকে vande voorschreven Princen sullen contribueren, dat sal onder hun beyden ghelijckelijck worden gedeelt.

18. De rekeninghe vande gherale ende particuliere ontfanghers, soo nae de ghemeyne administratie ende regeringe der beyde Princen, als daer voren, sullen gedaen worden, ende na datter by de Presidenten, ofte andere van de Reken-camers daer toe te committeren, informatie genomen sal wesen van het incomen der voorschreven Landen, so sal daer af een sekere staet ghemaect worden, ende sullen de pachtgoederen, versettinghen ende t'achterheden der selve landen geexamineert ende verbeterd worden, indient noot is.

19. De Archiven ende ander plaetsen, in de welke men vinden sal de titels ende registers betreffende de gherechtigheden beyder Cancellerien ende Reken-camers, sullen binnen den tijt van een jaer, te rekenen naer den datum deses Tractaets, sorghvuldelijck ende neerstelijck oversien worden by Commissarissen daer toe van beyde Princen ghecommitteert, de welke Inventaris sullen maken van die titels die aldaer gevonden sullen worden. Ende sal oock besonderlijk Inventaris gemaect worden vanda titels des Graeffschaps Ravensberch, welke sal ghelaten worden in de Dusseldorpsche Cancellerie, soo wanneer men de Originalen van daer sal nemen, om die over te dragen inde Cancellerie van Cleve. Ende sal hy, dien het deel

van Cleve te lote valt, beloven die selve Titels te restitueren aen den ghenen die Ravensbergh ten eynde van de Hoofdsake toegewesen sal worden.

20. Het effect ofte vrucht van alle vervreemdinghen, verschenckingen, ende versettinghen, die by de voorschreven Princen voor de Maent van October lest-leden souden mogen ghedaen zijn, sal opgheschort blyven tot den eynde der hoofd-sake toe. Behoudens, dat soo wie van beyde Princen sich bevinden sal yet vervreemt, verschoncken, ofte verset te hebben buyten de residentie die hem toevallen sal, binnen de selve sijne residentie sal vermoghen te recompenseren, nae dat hy het dan te rade vint, de personen aen welke de selve vervreemdinghen, verschenckingen ende versettingen souden mogen geschiedt zijn, ende met naeme den Heere Ketter voor de Baronie ende t'Landt van Monjoye, ende dit by provisie, ende met conditie, dat van nu voortaan de somme welke d'inkomste van de vervreemde, verschoncken ende versette goederen soude mogen bedragen, van de helft deselven Vorstes in het totale inkomen der voorsz Landen afgetrocken sal worden. Ende wat aengact de vervreemdingen, verschenckingen ende versettingen, die geschiet souden mogen zijn na t'beginfel des voorsz Maents van October, de stucken alsoo vervreemt, verschoncken ende verset, sullen aen beyden zijden geresitueert en weder gegeven worden.

21. De voorsz Princen sullen leven ende sich inde voorsz Landen aenstellen *jure familiaritatis*, als gemeynsamen vrienden, naer luyt der Tractaten van Dortmunt ende Halle, der Reversalen, ende der Privilegien des Lants, tot dat de hoofdsake geeyndicht ende gedecideert sal wesen.

22. Door dit tegenwoordich Tractaet en wort niet verstaen dat wederroepen zijn eenige reservatien, presentatien, reversalen, oft ander verclaringen, die de voorschreve Princen voor desen souden mogen gegeven ofte gedaen hebben ten voordeele van yemandt op die successie vande voorsz Landen pretenderende, maer dat de selve blyve in gelijcker kracht ende weerde als sy waren voor t'selve Tractaet.

23. De voorsz Princen sullen in Princelijcke woorden beloven, ende d'Officieren van de twee voorsz Cancellarijen ende Rekenkamers, in de welke dit Tractaet sal gelesen, afgheskondicht ende gheregistreert worden, sullen sweeren, het selve onverbrekelijck te onderhouden, naerkomen, ende volghen na sijn forme en inhoud. En sullen de selve Princen mede beloven goede ende bondige ratificatien daer van in te brengen binnen ses weken, voor alle uytstellinge ende dilay. Ende soo yemant van de twee Princen sulcx niet naer en komt, soo sal hy, den selven tijdt overstreken wesende, vervallen wesen van het lot te mogen trecken, ende den genen, die sijne ratificatie ingebracht ende in bey de Cancellarijen der voorsz Landen aengegeven sal hebben, sal keure gegeven worden van de residentien hier vooren geroert. Sonder na welke ratificatie te wachten, dit tegenwoordich Tractaet niet en sal laten

uytgevoert te worden ten op sien van't vertrecken der heyrlegers ende Garnisoenen, ende van de afbrokingen der fortificatien voorghenoemt, ende van de wederoprechtinghe der voorschreve innovatien. Met bespreck, dat even ter selver tijt als die Leghers ende garnisoenen sullen vertrecken, oock de Stadt ende t'Casteel van Gulich, midtsgaders de Stadt, Slot ende Casteel van Dusseldorp gestelt sullen worden in handen vande gene die by de Stenden des Lants tot bewaringe van de selve plaetsen gelast sullé wesen, alles ten voordeele van de ghemeene ruste, sekerheyt van de gemeene administratie der voorschreven Princen, ende verlichtinge van de Onderfaten der voornoemde Landen. Ghedaen ende ghesloten tot Santen den - - Novembris des Iaers 1614. ende onderteeckent by alle de welghemelte Heeren, Coninglijcke, Chur ende Vorstelijcke, midtsgaders Statifche Ghesanten.

Den Titel ofte het opschrift van dese Articulen luyden aldus:

Articulen verdragen tusschen de Ambassadeurs der ondergeschrevene Coninghen, Princen ende Potentaten, over de gheschillen gheresen tusschen de Doortlichtighe, Hooge ende Macthighe Princen, George VVilhelm, Marck grave van Brandenburg Hertoge van Pruysen, &c. ter eenre, ende VVolfgang VVilhelm Palts grave, Hertoga van Nienburgh &c. ter anderer zijde, belangende het provisionele Gouvernement ende bedieninghe der Landen Gulich, Cleve ende andere hangende aen de successie van wijlen den Hertoge van Cleve. Welcke articule by geschrijfte gestelt zijn geworden nae vele ende verscheyde conferentien, gehoude so onder de welghemelte ondergeschrevene Ambassadeurs, als ooc met de gene die tot desen eynde by de selve Princen gecomiteert zijn geweest, gelijc mede na het consens der selver Princen van Brandenburg ende van Nienburgh over het meerendeel ende de voornaemste vande selfde Articule. Endo om afte snijden verscheyden kleyne swaricheden, welke souden mogen veroorsaken een groote langsaemheyt in het begonne Tractaet om tot de voorsz beslechtinge te geraken, ende over sulcx verlengen de verdruckinge vande volckeren der selver Landen, te rugge houdē de wederinstellinge de Hoochgemelte Princen inde gemeyne bedieninghe van dien, ende door het aenhouden der verblijvinge van de Legers ende Garnisoenen baren verscheyden misvertrouwers ende onbeylen, tot grooten nadeele van de algemeyne ruste: So is raetsaem gevondē, dat de voorsz Articulen sullen over geleverd worden by de wel-gemelte Ambassadeurs aen de hooch-gedachte Princen, om sich daer na te voegen, ende die aen te nemen, ten goede ende ruste van hare Personen, van de voorsz Landen, ende vande gantsche Christenheyt. Belovende de welgedachte Ambassadeurs inden name van hare Coningē, Princen ende Overhoofden, de voorsz Princen van Brandenburg ende Nienburgh te mainteneren by de voorschre-

ven provisionele administratie volghens de selfde Articulen. Ende waren ondertekent als volghr.

Refughe, Raedt des Aller-christelijcksten Conings in sijne Raden van State ende Secreten etc. Ambassadeur van sijne Majestejt tot bezedinghe der gheschillen van Gulich etc.

Du Maurier, Raet van sijne alder-Christelijckste Majestejt ende synen Ambassadeur ordinaris by mijn Heeren de Staten vande vereenichde Provincien/ etc.

Henry Wotton, Ambassadeur extraordinaris van sijne Majestejt van Groot Brittannien/ tot bezedinghe van de gheschillen van Gulich/ Cleve/ etc.

Johan Dickenfon, Agent van sijne Majestejt van Groot Brittannien by de possiderende Dozsten.

In Name van de Chur-Dozsten/ en vereenichde Stenden des Hepligen Rijcx.

Johan Albert, Grave van Solms, etc. groot meester vande Churvorstelijcke Paltz etc.

B. Buwinckhausen van Walmeroden, Raet inde Raden van mijn Heere den Hertoge van Wirtemberg etc.

In name van de Staten Ghenerael der vereenichde Nederlanden:

D. Dirrick Bas. Albert Ioachimi. Marcus van Lyclama ende Nyeholt. Ian van Goch. W. Borre van Amrongen. S. van Haersolte.

Dese Articulen werden beneffens eenen Bzief vande Heeren Commissarisen: Gesantē in date den 12 Novembz 1614. overgesonden aen den Hertoch van Nieuburgh/ die den 18 dito tot antwoorde schreef/ nademael dooz de genade Gods ende de goede officien by de Heere Gesanten gedaet het Tractaet vā verdrach tusschen de Marcgraef van Brandenburg en synen persoon nu so verre gebracht was/ datter geen swaricheyt meer en was als alleenlyck van den tijt der uptvoeringe/ presentenderende d'een partije dat de selve dadelijck behoozde te geschieden/ ende de sijne dat men wachtē moest na de ratificatie vā mijn Heere den Churfurst/ ende Me vrouwe de Churfurstinne van Brandenburg/ de wijle daer geen ghenoechsame Procuratie en was van die selve Vrouwe: soo badt hy den Welgemelte Heeren Gesanten/ niet te willen toelaten/ dat om so wepnich daghen alser van noode waren om de voorsz Ratificatie te doemen/ men nalaten soude het voorsz Tractaet te besluypen/ segghende voorsz in synen Bzief/ dat wat aenging de plaetsen by den Marquis Spinola ingehouden/ hy Marquis sich verbinden soude sijne garnisoenen daer upt te trecken met de overcomste van de voorszzeven Ratificatie/ mits dat Prinzre Mauritz sich mede verbinden soude also te doen/ etc. Maer de Heere Petrus Peckius, Raedt-heer van den Secreten Raede tot Brussel/ ende Gesante vanden Certs-hertoch Albertus/ vernomen hebbende dat de voorsz Articulen gheteekent ende ghereet waren omme den possiderende Dozsten overghelevert te worden/ heeft al den 12 Novembz by de Heeren Ambassadeurs van Brancrijck hoochlyck geerpostuleert/ dat sulcx in syn afwesen gheschiet was/ sae dat hy geen coppe oft visie van de selve en hadde conuen cryghen/ hem voorsz seer beclaghende

over de forme/ ende sonderlinge dat de Articulen niet alleen by de Coninghijcke Gesanten/ maer oock by die vande Geunieerde Churfursten ende Stenden des Rijcx/ ende der Heeren Staten Gecommitteerden onverteekent waren. Versocht daerom te mogen Coppe hebben vooz de overleveringe/ en verclaerde dat upt die maniere van doen niet anders conde gheoozdeelt worden/ dan dat men de sake begeerde in verwarringe te houden/ ende tot extremitet te brengen. Op al het welke by de Welgemelte Heere Ambassadeurs hem is voozgehouden/ hoe en in wat manieren datter nu meer als een maent was gehandelt om de mis-verstanden tusschen de possiderende Dozsten/ ende tghene daer van dependeert/ ter neder te legghen/ ende hoe veel Conferentien op de materije oock met sijne E. selve waeren gehouden/ daer mede even-wel de sake niet en hadde conne gerecht worden/ waer van nochtans de schult niet te geven en was den Heeren Gesanten/ die ter goeder trouwe de vereeniginge tusschen de Dozsten gheerne saghen ghetroffen/ ende de Landen verlost vande sware inlegeringe der twee Hepplegers/ midtsgaders voozgemen dat die gemeene ruste niet en werde gesturbeert/ vande welke/ indien de Heere Peckius ofte sijne Meesters moede waren/ mochte hy sulcx verclaren. Sulcx dat hare E. den bequaemste middel om ee goet eynde van de sake te maken/ hadden geoozdeelt te wesen/ te beramen met de genē die de twee Princen inde possessie vande Landen hadde helpē stellē de voorszzebe articule/ de welke niet anders en moesten verstaen worden te wesen/ als het advijs/ raet ende versoek aen den selven Princen gedaen/ ende gegeven by hunne Bzinden/ tot haren en harer Onderdanen beste/ ende tot conservatie van de ghemeene ruste. De voorsz Peckius hadde mede de Keulische Gesanten opghemaect/ om te verhinderen dat die voozgeroerde Articulen geteekent souden overgesonden worden/ dan wierden even-wel by de Welgemelte Heeren Ambassadeurs besloten/ toegeschickt/ so aen de Heere Prince van Brandenburg/ als aē den Hertoch vā Nieuburgh/ diese (ghelijck gheseyt is) bepde geaggreert ende aengenomen hebben/ al-hoe-wel dat de Nieuburghsche int eerste daer tegen moveerden de swaricheden in dese naerbolghende Articulen by den Heere Peckius aen de Coninghijcke Gesanten overgegeven begrepen/ namentlyck/

1. Dat het accore ghemaect wordends, wort verstaen dat het selve onderteeckent sal worden by yeder Prince in een besonder schrift, het welke mede sal mogen geteekent werden by den ghenen die elck Prince sal begheeren, ende sullen inden Titel de qualiteyten van de selve beyde Princen uyt gedruckt worden als Procureurs van hunne respective Vaders en Moeders.
2. Dat men by het tweede artijckel sal voegen, dat beneffens de Princen oock de Stenden ende Steden der selver landen haer sullen verbindē tot het inhoud des artijckels.
3. Dat men in't vijfde artijckel sal uyt drucken, dat het geschieden sal door twee Commissarisen by elck vande voorsz Princen genoemt.

Swaricheyt by Heer Peckius voorsz gebracht.

Den Hatoch van Nieuburgh antwoorde op den Bzief vande Gesanten.

4. Dat men den Ingenieurs in het achtste artijckel gemelt, sal belasten, te maken dat de Stadt niet open en blijve noch in perijckel van beclommen te worden.

5. Dat men tot verclaringe van den 17. artijckel daer sal by voeghen, dat in plaetsen daer de Princen de collatien van de beneficien niet en hebben dan alleen voor ses maenden int jaer, de selve ses maenden onder haer gelijkelijck sul- len gedeelt worden.

6. Dat het oversien van de Archiven (in den 19. artijckel geroert) geschieden sal binnen een jaer, sonder uytstel van de hooftsake.

7. Dat yeder Prince sal te verclaren hebben de vervreemdinge ende versettinge die hy gedaen mach hebben, met den tijdt der selve, ende dat men op't eynde van den 20. artijckel sal by voeghen, dat voortaan gheene vervreemdingen, verschenckinghen ofte versettinghen en sul- len geschieden, dan met consent van beyde Princen.

8. Dat men inden 21. artijckel nae de woorden *der privilegien des landts* sal by voeghen, *ende naer luyt deses teghenwoordighen provisionelen tractaets, het welcke sal ghevolcht, onderhouden ende naegecomen worden in alle sijne poincten, tot de dicisie van de hooftsake toe.*

9. Dat men maken sal een formulier van rati- ficatie, den tijt van de inbrenginghe der selve verkorten, ende de uytvoeringe des tractaets soo lango nalaten.

*Sneentche-
den ende di-
spuut onder
de Secum-
mitteerden.*

Beneffens dese overghegheven Memozie continueerde de voozschzeven Heere Peckius sich ten hooghsten te beklage/ dat de Heeren Ambassadeurs den rechten wech niet en wa- ren ingegaen/ ende sich partypdich ghetoot hadden/ vooz so veel sy den gecommiteerden upt de vergaderinge der Heeren Staten Ge- nerael hadden toeghelaten de artijckelen te tepchenen.

Daerentegenschoben de Heeren Ambassa- deurs de partypdigheyt op de Nieuburgsche sijde/ die de Coningē van de aenbang gesu- specteert hadden/ en niet begert te vertrou- wen de bewaringe van Gulich/ als mede op den voozschzeven Peckius/ die niet alleē met de Nieuburgsche Gesanten/ maer ooc sonder de selve des Hertogen van Nieburgs saken gedzeven ende ghevozdert hadde. Sustine- rende d'Heer Ambassadeur van groot Bri- tannien/ dat de rechte wech in deser sake by den Heeren Ambassadeurs gehouden was: ende dat haere C. C. anders niet en had- den connen procederen/ dan (nadien de par- typen onderlinghe niet en hadden konnen ver- dragen) metten ghenen die de Princen inde Possessie van de Landen hadden helpen stel- len/ wesende een lichaem van over langhe t'samen geboeght/ te concipieren articulen/ volgens de welke haere Doozlichticheden de voozschzeven Landen t'samen in ruste sou- den mogen administreren/ gelijck gemeender hant was geschiet. Het principaelste poinet waer op ebenwel van de Nieuburgsche zij- de het beslupt van dese handelinghe wiert upt ghestelt/ was/ de Marquis Spinola niet en begeerde Wesel te ontrupmen/ vooz dat de ratificatie van den Heere Cheur-furst van

Brandenburg soude wesen in ghebzacht/ segghende de selve Marquis/ dat hy van een peder gehouden soude worden vooz ee- nen Nescio, dat is onwetende/ ende in swee- relts saken onerbaren Maan/ indien hy op de beloften in d'artijckelen begrepen/ ende die van den Heere Prince van Brandenburg/ welke geē sufficiēte procuratie tot dese han- delinghe en hadde/ soude sijn garnisoen upt de voozschzeven Stadt trecken sonder vecke verskeringhe/ ende dat niet alleenlijck sijne reputatie daer dooz soude worden ghequetst/ maer ooc sijne quaetgunners occasie om hent te stellen in de quade gratie van sijnen Co- ning ende Certs-Hertogen. By dese sijne o- pinie bleef de voozschzeven Heere Marquis persisterende/ niet tegenstaende by den Hee- ren Ambassadeurs volcomentlijck vertoont werdt aen den Heere Peckius/ dat het vooz- schzeven voozgheden onghesondeert was/ sijnde het grief vande Certs-Hertogen gere- pareert/so haest als het volck van de Heeren Staten upt Gulich soude vertrocken sijn/en die vestinghe gedemolieert.

Gelijck oock de Hertoge van Nieuburggh genoech soude verskeret sijn tegen Branden- burg/ als ten weersijde het volck van ooz- loghe afghedaencht soude wesen/ ende sijne Doozlichtigheyt gestijft met het faueur van alle die d'articulen hadden ondertepkent/ die hem ontwijffelijck soudē byvalien/ in- dien de Heere Churfurst wepgerde ofte swa- richeyt maecht ten bestemden tijde de rati- ficatie te senden. Dat daer beneffens quam in consideratie/ dat binnen den tijt verspro- ken om de ratificatie over te bzingen vele sa- ken konden toevallen/ die oock buypen den wille des Marquis soudē connen veroorza- ken/ dat Wesel als dan niet en soude worden ontlast van het garnisoen/ als daer waren/ sijne doot/ ofte die van de Certs-Hertogen/ ofte van den Coning van Spaignien/ mute- rpe onder de Soldaten ende ander oozsaec- ke meer.

De aenwesende ghedeputeerde upt des- Lants Stenden vonden haer dooz het vooz- schzeven gesustineerde van de Marquis seer perplex/ ende sochten middel om hem ghe- rust te stellen/ ten eynde de Landen op het spoedigste mochten genieten de bzucht van de meyninge der Heeren Ambassadeurs/ ende van de articulen/ voozslaende/ dat soo verre by den eenen oft anderen Prince de rati- ficatie niet en werde overghebzacht ten bestem- den dagh/ sy luyden den genen die in gebreke blebe niet en sonden kennen vooz haren Hee- re/ noch eenige inkomsten laten genieten/ so lange hy sijnen ratificatie niet en soude in- gebzacht hebben.

Als nu op den 17. dito de Brandenburg- sche commissarisen volcomen procuratie van den Heer Chur-furst op den Prince sijnen Soon overbzachte/ by de welke sijne Dooz- lichtigheyt tot dese handelinghe wert ghe- authoziiseert/ ende allen gheratificiert wat daer in verdragen ende besloten soude wo- den/wert de Copie der selve gestelt in handen vanden voozschzeven Peckius/ die daer op gecommuniceert hebbende met den Hertoge van Nieuburggh/ Marquis Spinola ende Keulsche ghesanten/ noch dien avondt de Heeren Coninglycke Gesanten gevisiteert/ ende van weghen de selven Hertoghe ende Marquis

*Medena
waer om
Spinola
upt Wesel
niet en be-
geerde te
vertrecken.*

*die gesocht
werden te
weberlegge*

Marquis versocht heeft/dat hare J. J. noch den volgenden dagh haer vertreck van Santen wilden uptstelle/also hy eenen Courier op de voorsz. saecken afgheonden naer Brussel alle upre was verwachtende. Hier op volgede des anderen daegs de voornoemden hief des Hertogen van Nieuburch/waerinne hy verclaerde te vrede te wesen d'Articulē te acceptieren/mits dat de Heeren Gesanten by particuliere acte verclaringe doen soude/op de punten begrepen inde vooz verhaelde memorie by Peckius overgegeven/consente-rende dat alle de voorsz. articulen souden worden gexecuteert/so haest procuratie van de Churvoztinne vā Brandenburg obergelevert soude wesen/van alsulcken inhoud/als die van sijne Churfurstelijcke Hoocheyt/die al-so doen mede geexhibeert/ende by den Heere Ambassadeurs in der bester sojme ghesien is gheworden/niet anders verhopende dan dat de handelinghe nu tot eē gewenschte nytkomste soude worden gebzacht. Peckius op dē 19 ditto de voorsz. procuratie vā de Churvoztinne ter handt gecregen/ende die metten Hertoghe van Nieuburg ende Marquis Spinola tot Wesel gecommuniceert hebbende/heeft des daegs daer aen tot de samentlijcke Heeren Ambassadeurs gheseyt/dat sijne Dooz-luchticheyt op de selve procuratie met de executie van de articulen soude laten vooztgaen/sonder nochtans vooz die tijdt eenige schriftelijcke declaratie dies aengaende mede te bzengē/dā verclaerde dat sijne Dooz-luchticheyt die metten eersten soude oversenden met aggregatie vande articulen/onder de voozbesproken Conditien/ende mits dat de Steden des lants souden sweeren/dat sy den genen die tegens de Articulen doen soude/oste de ratificatie van sijne pzincipale binne den bestemden tijdt van ses weken niet over en leverde/vooz haren Heere niet te sullen kennen. Versoekende te dien eynde de voozschrebe Peckius met de Nieuburgsche Commissarissen/ende trachtende by den Heeren Ambassadeurs te doen goet binden/dat de Steden daer op souden worden vergadert/waer mede dan 10 oft 12. dagen te vergeefs souden doozgebzacht sijn geworden. Van geboelende dat de voorsz. conditie den Heeren Ambassadeurs niet en behaeghde/sijn ten lesten met veel aenpoyrens daer ghebzacht/dat sy den 22 ditto aende Heeren Ambassadeurs van Brancryck obergelevert hebben de declaratie des Hertogen van Nieuburg op de aenwringhe van d'articulen/ghelijck die by hare C.C. waren ingestelt/ende nam de Heere Peckius aen een Memorie in te stellen vā het gene te doen stont/om sonder voozder dilaeyp te comen tot die executie/doch sondt in plaetse van dien aen de Heere Ambassadeurs over seker sozmulier van de beloften/welcke de Generaels van bepde legers souden doen/nopende het upttrecken van de garnisoenen upt de Steden/ende van de legers upt den velde/inghestelt sijnde op den naem vanden Marquis Spinola. Daer tegens by de Ghecommiteerde der Heeren Staten Generael geconcipteert wert een ander sozmulier op dē naem van sijn Princelijcke Excellentie/geap-probeert by de Heere Ambassadeurs/die het selve den Heere Peckio overleverden/om de depefche van dier sijde te vervolgen.

Cussen den 24 ende laetsten Novembrij

wierden soo by den Heere Peckio als by de Nieuburgsche vooztgebzachte verscheyden ongefondeerde swaricheden/om te beletten/oste ten minsten te vertrecken d'executie van de articulen by den Heeren Ambassadeurs inghestelt/ende nu by de Princen van Brandeburg ende Nieuburg aengenomen ende geyckent. Waeromme de Heeren Coninglye Ambassadeurs goet vonden/met vooz-weten vandes Gesanten/ende de Ghecommiteerde upt den Heeren Staten Generael/t'samen aen den Hertogh van Nieuburg/ende elck besonder aenden Marquis Spinola te schryben dese naer volgende brieven/by ons upt de Fransopsche ende Italiaensche spzake in onse Nederduytsche ver taelt. Die hare C.C. gesamentlijck schreben aen den Hertoghe van Nieuburgh luy de aldus:

Mijn Heere: Als mijn Heeren uyver Hoogheys. Ambassadeurs ons overleverden uyver Aggreate op de Articulen van het Tractaet van accommodatie tusschen uyver Hoocheyt ende mijn Heere den Prince van Brandenburg,so begeerdense op ons,dāt vvy metten eersten ooc souden intrecken die vanden selven Prince. Tvyelc gedaen hebbende,presen-teerden vvy de selue gisteren morghen aen uwe voornoemde Ambassadeurs. De welcke die ghesien ende ghelesen hebbende, ons ver-claerden anders geē mangel daer in te mercken,dan dat de voorsz. Heere Prince daer in geen vermaen en maect van sijn Erfghenaem oft recht daer toe hebbende. Waer op wy hem vertoonden, dat wesende een sone des huysgesins,ende in deser saecke niet handelende dan in qualiteyt van Procureurs van mijn Heere de Churfurst,ende Me Vrouwe de Churvorstinne sijn Vader ende Moeder,hy noch ghemocht noch behoort en hadde de selve Clausele daer inne te voeghen,voornemelijck in een Tractaet provisioneel,het welcke niet alleē niet en moet eeuwelijc stad-grijpen,maer hebben ooc uwe Hoocheden selve ons verclaert het selve metten eersten te willē eyndigē door beslechtinge vā de hoofdsake,tsy by midde len vā vrientschap ofte van rechte. Behalven dat de selve clausele wel sal mogē begrepē wordē inde Ratificatie der genē,uyt crachte vā vvelcker volmacht hy procedeert,ende dat derhalven dese swaricheyt van gheener vvaerde en vvas. Waer over niet te min de selve uyver H. Ambassadeurs perfi-steerden de voorsz. Aggreate niet te aenveerden,tot nae dat sy ghesien hadden de Originale volmachten vanden voorgemelten Heere Prince. De vvelcke ons des naemiddaechs ghebracht vvesende by sijne Ambassadeurs,als ooc ghesien ende ghecollationeert by die van uyver H. soo begheerdense dat vvy haer daer van een Copey souden teyckenen,tot ghetuyghenisse dat sy de selve ghesien,ende sich daer mede vernoecht ghehouden hadde,doch deselve Copey by hun aengenomen zijnde, en hebbense evenvel niet gelaten voort te varen in't vveygheren vande Aggreate des

Brief van de Gecommitteerden aende Har-toch van Nieuburg.

Nieuwe verghinde-ingen by Peckius bedacht.

voorz. Princens, over het Tractaet tusschen uwe Hoocheden aen te nemē, haer altijd stootende aen't voorgewende manghel van de voorz. Clause, ende ons voorders aenseggedē, datter noch seeckere andere poincten tusschen uwe Hoocheden te beslechten waren van dingen in het voorz. Tractaet niet begreuen. Van welke pointen nochtans sy ons geen verclaringe en deden, noch metten monde noch by geschrifte. Daeromme wy uwe H. niet en connen verborghen houden dat wy sodanige Proceduren seer vreemt ghevonden hebben, naemelijck dat sy ons aengheseyt hebben niet voorsien te zijn van volcomene Procuratie, selfs om de voorz. Aggreatie, als wy haer die presenteerden, uyt onsen handen te aenvaerden, te meer om dat wy gantsch gheen manghel daer in en bevinden, als ooc dat naedien het voorz. Tractaet beslotē, en ten wederzijde by uwe Hoocheden voor goet gekent is, men ons nu voorhout een ander geheel nieu Tractaet by der handt te nemen, waer inne wy gheresolveert zijn in geener maniere te treden, dewijl het alreets gemaecte Tractaet ghenoechsaem is om dese Landen in te houden, ist anders dat yeghelijck daer nae haect, ende haken de sommighe naer yet anders, soo en soude het nergens toe dienen te treden in nieuwe voorslaghen, de vvelcke van d'eenē sijde ghestelt zijnde, verscheyden andere sullen met haer trekken van d'ander syde. Men heeft ons ooc gheseydt dat uvve H. begheerde het voorz. Tractaet geratificeert te hebben by de Stenden van dese Landen solemnelijc vergadert, het vvelcke naemaels sal mogen gheschiedē, indient noodich is, om uvve H. te vernoeghen. Maer soo veel aengaet de uytvoeringhe des selven Tractaets, vvaer toe de tijdt perst, soo gelooven vvy altesamen, selfs volgens t'advijns van mijn Heer Peckius, dat de selve Stenden, die hier teghen voordelijck in grooten getale uyt alle de Provincien versamelt zijn, moghende ende behoorende by uvve Hoocheden gheauthoriseert te vworden bequaem zijn om inden naem van al d'andere, te staen over een handelinge daer niet min aen en hanght als de ontlastinghe uvver Onderlaten van de jammeren ende ellendicheden die sy lijden door t'verblijven vande rvyee Legers die haer nu van soo langen tijdt hervvaerts op eten, ende niet langer en connen blijven sonder hun uysterste verderf, van het vvelcke vvy geen getuygen zijn vwillende, noch onse pertoonen door onse tegenwoordicheydt daer aen schuldich maken, uwe H. niet en sullen verwijghen, dat de haperinghen ende uytstellingen, die wy sien dat gebruyckt worden om de voorz. uytvoeringhe te vertrecken, ons tot verdriet strecken, t'welc des te grooter is, om om dat nae eenen langen tijdt ende veel arbeys by ons uytgoeder gheneghentheydt in den naeme van onse Meesters tot ghemeyne vernoeghin-

ge van uwe Hoocheden aengewent, ende nae dat wy uwe saecke gebracht hebben in soo goden staet als sy soude connen wesen, nu daer anders niet en ontbreeckt dan tgene tusschen u beyden besloten is uyt te voeren, men dagelijcx inbrenge sekere swaricheden die gantsch geenē schijn en hebben, soo dat wy ghedwongen zijn te twijffelen, off ooc de oprechte meyninge van hare Majesteyten in deser sake gefecondeert, ende bygestaen wordt, ghelijck sy, om des aensiens wille, twelck (so uwe H. weet) de tusschen-sprekinge van so grooten Monarchen weerdich is, wel behoorde. Daerom isset dat wy u bidden alle dese swaricheden te doen ophouden, die doch niet weerd en zijn selfs voor een uyre tijds dit goede werc te achterhoudē, aen het welcke uwe H. can oordeelen of ooc yemandt ter VVerelt meer gheleghen is als u selve, so dat het onnoodich zijn soudē de redenen daer van voor te dragen. Vwe H. indien't haer belieft, sal ooc de teghenwoordighe brengers doen hebben een recepisse vande Acte vā Aggreatie der voorschreven Heeren Princes van Brandenburg, op uwer beyder Tractaet, de welleke wy u oversenden, volghens de approbatie ons by uwe H. selve gegheven, ende by ons aen de Ambassadeurs van den selve Heer Prince behandicht. VVelcke sendinge wy niet en soudē behoeft hebben exprefselijck aen uwe H. te doen, indien uvve Ambassadeurs u de voorz. aggreatie hadden willen doen hebben, ghelijck sy ons onder hare handtoeyckens beloofst hadden. Ende soo wy ymmers dit misnoegen sullen moeten hebben, dat dese voorz. brengers tot ons wederkeeren sonder recepisse, met een goede versekeringhe daer by van dese sake, ende dat sonder uytstel. geheelijc te eyndigen, soo bidden wy uwe H. sich te willen laten voorstaē, dat de weerdicheyt van onse Meesters, ende de eere van onse ampten ons radē ende bedvvinghen sullen haer te bevrijden van de cleynachtinge, die sy voortaan door ons langer onnutte verblijf alhier soudē onderworpen zijn, ende hun te gaen aendienē ende bewijfen (ghelijc sy ons tselve noch teghenwoordelijck ordineren) op vvat voet ende hoe verre men dit Tractaet ten goede van uvve Hoocheden heeft connen brengen, soo haest daer eenige resolutie sal genomen zijn op d'een manier of op d'ander, ende met eenen vvat vvy uyt hare namē ghedaen hebben, tot bevestiginghe van den algemeynen vrede, die vvy vveten dat sy vvel gheresolveert zijn meer ende meer te versekeren, ende niets dat in haere macht sy daer toe te sparen, Ende vervvachtende een goede ende veerdighe antwoorde van uwe H. sullen wy den Schepper bidden, &c.

Den Inhoudt des Briefts by den Heere Ambassadeur van Brancrÿck gheschreven aenden Marquis Spinola was als volcht :

Mijn Heere, naedemael wy gecomen zijn tot het gene dat hare Aller-Christelijcxste Majesteyten ons bevolen hebben in haren naeme te beschicken, ende dat door de begeerte diese gehadt hebben om te voldoen de menichmael verhael-

Brief van
de Ambassa-
deur van
Brancrÿck
aē Spinola

de verfoecken aen hun gedaen by hare Sereniffime Hoocheden, streckende om te maecten dat mijn Heeren de Staten vande Vereenichde Nederlanden hare Garnifoenen souden trecken uyt Gulich, ende naedemael de selve Heeren bereyt zijn, soo uyt die, als uyt alle andere by haer inghenomene plaetsen te vertrecken: Soo hebben wy oock tot noch toe altijd geloof, datmen vā wege hare voorfz. Hoocheden met gelijke volveerdicheyt soude volbrengen de conditie waer op de autoriteyt van hare voorfz. Majesteyten soo vrymoedelijck in dese handelinge gebruyt is gheworden, ende datmen ter selver tijdt oock soude v vech nemen alle de Garnifoenen diemen uyt haren name daer inne gheleydt heeft, te meer om dat vvy een accoordt ghetrossen hebbende tusschen mijn Heeren de Princen van Brandenburg ende Nieuburch, by hun in de alderbeste forme geapprobeert, ten eynde dat hare misverstanden geen naedeel meer en mochten veroorsaekē, noch voor hare, noch voor den algemeynen vrede, van nu af volcomentlijck uytgevoert hebben t'gene ons te volbrengen toequam. Al de reste mijn Heere hangt nu aen uwe Excell. ende daerom bidden wy u gantsch toegeneychdelijck daer in te ghebruycken de macht die ghy hebt, sonder te gedogen dat so grootē goet langer uyt ghesteldt worde door middel van sekere consten die men ons doet blijcken, waer van wy vvel gelooven dat de meninghe van uve Excellentie heel verre verscheyden is, maer devvile sy even vvel daer door achterhouden vvoort, en dat vvy sien de vervaerlicke consequentien die daer uyt op verscheyden manieren mogen volghen, soo heeft ons ghedocht dat vvy u moesten bidden, ghelijck vvy gantsch toegeneychdelijck doen, dat ghy daer inne vuilt versien, te meer om dat vvy uytghedrucktē last ontfanghen hebben van haere Majesteyten dese saecke op het aller spoedichste te eyndighen, in de vvelcke het hun grootelijcx aengaet claer te mogen sien, so om de sorghe die sy draghen voor de ruste van hare vrienden ende ghebueren, als om dat hun soo merckelijck vele daer aen gelegen is, niet te ghedoogen dat de selve ruste gestoort vverde. Vvy stelden over eenige daghen ons vertrec van hier uyt, op hope van een veerdige uytvoeringhe des voorfz. Tractaets, vvaer van vvy oock hare Majesteyten vervvitticht hebben. Maer nu en connē vvy sonder leetvvesē niet aensie, noch sy sonder onlust verstaē, dat het selve noch uytgestelt vvoort op sekere svvarichedē die niet eens aenmerckens weert en zijn. Vvy dan bidden uwe Excellentie noch maels de selve af te snijden, ende sich te verwerven de eere van het volvoeren van deser saecke, midts noemende eenen sekere dach tot de uytvoeringe van tgene geaccordeert is, om de Legers en garnifoenen te doen vertrecken. Andersins door ons langer verblijf alhier, soude ons verweten worden dat wy de vvaerdicheyt van hare Majesteyten ondervvorpen maecten een sulcken verachinghe die haer verstoren soude, ende vvaer van het onmogelijck zijn soude ons selven te excuseren. Vvy hopē dan door de vvedercomste van desen bringer, eynteliē te verstaē

den vville vā uve Excellentie, over tgene voorsyt is, op dat wy volgens de selve, een eynteliēke resolutie mogen nemen, naer uytvviisen onses schuldighen plichts. Ondertusschen sullen vvy bliiven, &c.

Volcht nu den Brieven vanden Heere Ambassadeur van Groot Brittanien aenden vvoorzschreven Marquis Spinola.

Excellentie ende Doorluchtichste Heere, Om uve Excellentie niet moeyelic te vallen met het verhael van de omstandicheden, ghy vveet alles vvat ter ghepasseert is, sedert dat vvy tot uven verfoecke alhier zijn verbleven. Ghy weet oock dat de tegenwoordigen handel alreede soo verre ghebracht is, datter gheen middel meer overgebleven en is tusschen de ruste ende afbrake der selve. Des niet tegenstaende sien vvy datter alle dage nieuwe swarichedekens gantsch vreemdelic worden ingebracht, om tghene datter gheaccordeert, ende aen wederzijden besegelt is, te verlenghen, ofte ooc teffens om te stooten. Derhalven, dewijle yegelijc Dienaer (al is hy schoon met andere vergeselschapt) een besonder insien heeft op de eere des ghenen die hem ghebiedt, soo heb ick t' gheacht mijnen schuldigen plicht te zijn uwe Excellentie met alle behoorlijcke eerbiedinge indachtich te maekē, dat indien her uwe meyninge is de ingenomene plaetsen te behouden, het mogelijc beter soude geweest hebbē t' selve te doen, sonder de weerdicheyt van mijnen Sereniffimen Heere, ende die van sijne Croonen te verabuseren met een deel ophoudingen alhier voorgevallen, ende met soo veele ende soo dicmaels verhaelde beloften aen sijnen Coninlijcken persoon gedaē. Bidde daerom uwe Excellentie niet alleē met hare grootmoedicheyt, maer ooc met hare voorsichticheyt ende oprechticheyt sich te beraden, hoe veel datter aen tgene dat noch te resolveren staet, is gelegen. Waer mede, &c.

De Marquis Spinola dese Brieven ontfanghende/verlaechde sich/dat hy inde handelinge bedrogen was/ende datmen met hem ter goeder trouwe niet en hadde gheprocedeert/beschuldigende die van Brandenburg dat sy de Procuratie te langhe hadden achter ghehouden/ende segghende met hooge woorden/soo verre ten weder sijde geen Ostagiers werden ghestelt / dat hy Wesel niet en soude verlaten/ om van't uptrecken van Gulich verseeckert te zijn/ maer soo de Ostagiers saterdaechs binnen Santen quamen/ soo soude hy met den sijnen des maendaechs vertrecken / ende des donderdaechs daer aen Wesel en alle andere plaetsen rupmen. Den Hertoch van Nieuburch/weggerde eerst een wijle sijnen Brieven aente nemen doch met Spinola gesproken hebbēde/ heeft den selve daer nae geaccepteert/en beantwoort als volcht:

Mijn Heeren, uwen Brief op ghisteren is my wel behandicht, en hoe wel dat de poointen daer van ick u hebbe doen sprecken, vvel noodich zijn gheaccommodeert te vve-

Zieft van den Ambassadeur van Groot Brittanien aen Spinola

sent usschen mijn Heere den Marckgrave van Brandeburch en my, so en verstaec ic nochtas door de accommodatie der selve de uytvoeringe van het Tractaet tusschen ons gemaect geensins te vertrecken, my vastelijc verseeckerende, dat de selfde Heer Marck grave daer nae oock niet en sal vertrecken de accommodatie vande voorsz. poinctē, ende dat op't alderspoedichste. Wat belangt de forme van d'approbatie by den voorlchreven Heere Marckgrave ghedaen, daer in ghedraech ick my aen t'gene mijne Ghedeputeerde u sullen segghen, ende blijve altijt, &c. uyt het Lager by Wesel den 27. Novembris 1614.

Verhael
wat inde
Eelischen
handel vooz-
der verloopē
is.

Sijne Excellentie verstaen hebbende het voorsz. protest van Marquis Spinola, heeft inde Oostagiers gheconsenteert. Maer des niet teghenstaende/ heeft Beckius de Heeren Ambassadeurs laten weten/dat hy Pretema/ die met de antwoort op de voorsz. Vrieven te rugge was ghesonden/om eenige saken van impozantie/sinozghens metten dage hadde gefonden naer Wesel/ ende dat hy teghen den middach weder soude keeren met sulckē antwoordt/ daer inne hare E. redelijck contentement souden hebben/ uyt welck woordēken redelijck niet veel goets en was te vermoeden. Heeft oock nochmaels aenghehouden om de voorsz. Acte by de Generaels van beyde de Leghers te passeren/ namelijk van niet meer in de Gulicische Landen met met hare Legers te sullen wederkeeren/ segghende: soo sulcx niet en geschiede/ dat dan de handelinghe soude moeten bzeken. Daer op hem by de Heeren Ambassadeurs werdt gheantwoort/ dat sulcken belofte soude strecken tot pzeudicie vande Voosten selfs/ ende boven dien onghesondeert was. De voorsz. schreben Beckius sepde mede/so verre de Leghers kermissie uyt het Delt ghebracht souden worden/ dat het veel ghedaen soude wesen/ ende is daer op stilswygens naer Wesel vertrocken met de Nieuburchsche ende Ceulische Gefanten/welcke laetste mede vooz haer vertreck aen de Heeren Ghecommitteerde uyt de Edele Mogende Heeren Staten Generael verclaerden / van Beckio verstaen te hebben/ soo verre de boven-verhaelde Acte by de Generaels niet en wierde ghepasseert/ dat de handelinghe soude ghezokē worden. Den lesten Novembz is nae den middach is de voorsz. Heere Beckius met de Nieuburchsche ende Keulische Gefanten van Wesel weder ghecomen tot Santen/ mede bzenghende een heel andere resolutie / dan men in vervolch vande verclaringe by hein tot meer malen gedaen/hadde verwacht/ te weten/ de wijle de sake vande welke ghehandelt wert seer swaer was / dat de Marquis Spinola daer van geadvverteert hadde haere Hoogheden in Zabandt / om daer op te verstaen haere goede meyninghen/die hy wilde volgē. De Keulische hebben den ghecommitteerden uyt den Heeren Staten generael gesegt/ dat sy vermoeden/ dat de Marquis wel mocht om advijs in Spaengien geschreben hebben/ om te ontgaen het perijckel van sijn credit ende sature aent Hof/ daer inne hy lichtelijck dooz sijne quaetgunders soude werden ghezacht/ daer beneffens om schyn te gebē aen't

Woluch-
ten by Spi-
nola ende
de sijne ghe-
socht.

voorsz. dilap vā deser sake/en dē haet van dat d'executie des tractaets niet voozt en ging te schuyben op de H. Staten/ en sijn H. Excell. Daer wiert by Beckius wederom voozgeslagē/ dat hare Ho. Mo. en sijn Excell. behoorden te beloven in dese landen niet weder te comē met eenige macht vā Crjchsvole/immers den eenen Prince tegen den anderen niet by te vallen/ en onder t'berel vā manutentie des accoordts nae haer liefste volck int landt te bzenge/ waer dooz van nieuwe onlusten souden wordē veroorzaect/ gelijc dooz t'versekeren vā Gulich tot voozdeel vā beyde de Voosten was geschiet. De Nieuburchsche pzetendeerdē noch daerenboven/dat de lotinge van de residentie behoorde gedaen te wordē vooz het vertrecken van de garnisoenen uyt de Steden. Maer de Heeren Ambassadeurs hebben dat voozstel ghenomen (ghelijck het inder waerheyt was) vooz gesochte dilapen/ en hebben de vooznoemde Gefanten bejgent met ghelijcke redenen als wy hier vozen beschreben hebben/ en uyt hare vrieven te sien sijn. En om een afschept te maken/ hebbē hare E. den Heere Beckio/ den Nieuburchschen/ en den Lant-stenden tot Santen overgelevert hun-luydē advijs op de forme van d'executie des tractaets / het welke sy van gelijcke gedaen hebben aen sijn Excel. en den Prince vā Brandenburg/ en sijn also met seer groote droefheyt der inghesetenen van Santen vertrocken naer Keers. Van waer sy den 3 Decembz is eenen eppessen naer Spinola gesondē hebben/ met de namen vande Oostagiers by sijn Excell. genomineert / volgens t'eerste artijckel van haer E. advijs op de forme vā d'executie vā het gemaecte tractaet/ om Spinola te meer in't ongelijc te stellen/ so hy in gebzeke bleve van gelijcke te doen / gelijc hy dan in gebzeke gebleven is. En dit is vast het gene dat inde voorsz. verdringetige/ ende noch ten lesten vrechteloose en beziechelijcke handelinghe is voozgeballen. De Handelinghe tot Santen nu aldus afghebzoken / ende de Heeren / Coninglijcke Gefanten van daer vertrocken/ ende met de Gecommitteerde uyt den Heeren Staten generael in s Graben-Haghe gecomen zijnde/ soo heeft de Heere van Refuge/ Ambassadeur des Aller-Christelijcksten Coninghs/ op den 9 Decembz is 1614. ter vergaderinge vande selve Heeren Staten ghenerael een memozie over gegeven van sekere poinctē/ op de welke sijne E. begheerde resolutie ghenomen te worden by de Heeren ghedeputeerde van de selve vergaderinge/ welke poincten wy den Leser alhier mede sullen voozstellen/ met de antwoorde by den H. Statē daer op gegebē.

Nominatie
van Osta-
giers tot
verbant van
den handel.

Poincten
by Refuge
aende Sta-
ten Gene-
rael overge-
geven.

Het eerste poinct was, dat de ratificatie ende approbatie des Tractaets van Santen, by de Heeren Staten generael ghedaen, hem Ambassadeur mocht overgelevert worden. Het tweede, dat de Heeren Staten letten souden op de middelen, die sy oordeelen souden bequaemst te wesen om te comen tot de uytvoeringe van't voorsz. tractaet. op dat de Heere Ambassadeur wederkeerende naer Franckrijk, die mochte voordraghen aen sijne Majesteit, om van haren t'weghe daer over te nemen, alsulcken resolutie, als sy achten sal hare weerdicheyt, ende de qualiteyt der saecke best

best te betamen, ende op dat de selve Staten opt spoedichste daer van verwitticht mochten werden. Volghens welcken het mede dienstich zijn soude te letten in wat staet van vrede ofte van oorloghe de Landen vande Cleefsche Successie blijven souden, ter tijdt toe dat de voorsz. middelen geresolveert ende in't werck gestelt mochten worden.

Op dese propositie ghebaen van wegen de Majesteit des Aller-Christelijcksten Coninghs aende Heeren Staten Generael der Vereenichde Nederlanden by den Heere van Refuge, haer van sijne Majesteit in sijne Raden van State ende Secreten/ ende sijnen Ambassadeur extraordinaris by de selve Heeren Staten/ op den 9 van deser maendt/ ende de voorsz. Memorie daer op schriftelike overgegeven hebben de welghemelte Heeren Staten/ nae rijpe deliberatie/ sijne Majesteit wel oodmoedelijck bedanckt van de continuatie sijner Coninghlijcker ghenegentheyt/ tot de welbaert vande voorsz. Vereenichde Nederlanden/ ende van die Vorstendommen Gulich/ Cleve/ Bergh/ met de Graeffschappen ende Landen daer aen hangende/ ende de goede inghesetenen van dien/ met presentatie ende aanbiedinge van haren bereyden dienst aen sijne Majesteit. Bedanckende mede den voorsz. Heere Ambassadeur van sijne goede officien gedaen in d'accommodatie van de geschillen/ misverstanden ende beroerten tusschen de Heeren Prince van Brandenburg ende Paltz-grave van Nieuburch geresen/ van welke goede Officien de Gedeputeerde vande voorsz. Heeren Staten seer goede ghetuygenisse hebben ghegeven/ soo by verscheyden hare brieven ende advisen als by mondelinge rappoort.

Verclarende voorts op de eerste vraghe vande voorschreven memorie, dat hare E.E. ghehoort hebbende t'rappoort van hare Gedeputeerde, die mede tot Santen gebefoigneert hebben, het selve gebefoigneerde, mitsgaders het ghemaecte verdrach, ende de ordre op de uytvoeringhe des selfs hebben gheratificeert ende gheapprobeert, naer luydt van de Acte beneffens desen overghegeven. Op de tweede vraghe van de voorschreven memorie, verclaerden hare E. E. dat de ghematichste middelen, om tot de uytvoeringe van het voorschreven Tractaet te comen, nae haer verstant, ware, den Eertshertoghe van wegen hare Maesteyten indachtich te maken sijne belofien, op dat hy niet toe en hiet dat het volbrengen van't voorlz. accoort langher uytgesteld werde. Ende oft gebeurde dat sulcx door desen middel niet volbracht en wierde, so en condon hare E. E. niet verstaen dat het selfde door andere middelen te wege ghebracht conde worden, als door die, welke den Coning Henrick de Groote (hoochloflijcker ende onsterffelijcker gedachte) in't laet 1610. teghen diergelijcke usurpatien tot maintenemēt van sijne Coninghlijcke weerdicheyt, ende onderstant vande verdruckte vrienden ende Bontgenooten

der Croone van Vranerije resolveerde, welcke Resolutie hare Maesteyten Coninghlick deden uytvoeren. VVaer inne buyten allen twijffel de Coninghlijcke Maesteyt van Groot Brittaunien, de Chur ende andere Vereenichde Vorsten van Duytschlandt hare Maesteyten wel souden byvallen. Gelijck mede de Heeren Staten bereyde souden zijn nae haer uysterste vermogen de hand daer aen te houden. Ende met dese Resolutie s. ude behoorlijcke ordre ghestelt moghen worden op den lesten Artijckel van de voorsz. memorie. Versoekende voorts de VVelghemelte Heeren Staten aenden voorsz. Heere Ambassadeur, dat hy hare Maesteyten ionstelijc wilde recommanderen, soo van dese als van die verdruckte Landen, ende versckerē van haerder E. E. vware ende oprechte toegeneychdicheyt tot haren dienste.

Den 22 des voorsz. maendts / heeft den Hertoghe van Nieuburch aen den Coninghlijcke Majest. vā Groot Brittaunien geschrieben desen naevolgenden Brie/ by ougupt den Fransche getranslatert:

Heere: Het behoortlic respect tot de Croone van Groot Brittaunien, aen de vvelcke, door de gunsten ende bystandē, soo vvel my, als vvil den Hertoghe van Nieuburch mijn vader, ende andere miine voorsaten van tude tot tude ende dat voornemelic by uvve Maesteyt, met gedeelt, ick my sonderlinghe vinde verplicht te zijn, heeft over my soo veel machts ghehad, dat het my beveecht heeft toe te staen ende in te vvilighen alle tghene dat nae de Conferentien van Santen de Ambassadeurs van uvve Maesteyt, goet gevonden hebben, tot het provisionele accoord tusschen my ende den Marcgrave van Brandenburg. Het vvelcke ick met meerder vertrooginge soude gedaen hebben, indien de Artijckelen van't voorschreven Accoort, my hadden mede ghedeelt gheworden, om oft deselve aen te nemen, oft anders om mijne redenē daer teghens inne te brenghen. Maer devvile sy my toegesonden wierden om my selve daer nae te reguleren, gheteekent zijnde niet alleenlic byde voorschreven Ambassadeurs van uwe Maesteyt, ende die van den Aller-Christelijcksten Coningh, maer oock by de Ghedeputeerde vande Staten der vereenichde Nederlanden, als een saecke in het heymelijck besloten met hun-luyden, die door hun voornemen op de plaetse van Gulich de oorsaecke vvaeren gheweest van onse beroerten ende beweginghen van Oorloghe, soo en can ick niet laten te beliden het herten leedē ende rechtveerdich misnoeghen dat dese onverwachte maniere van procederen in mijn siele veroorsaect heeft. Des niet te min, stellende het voorschreven respect van uwe Maesteyt boven alle andere Consideratien, hebbe ick gheresolveert de voorschreven Artijckelen, mits veranderinghe van de forme oft wiise door mijn

Brief vande Hertoghe van Nieuburch aenden Coning van Engelandt.

1610. m. 10.

Antwoort
de vande
Heeren
Staten op
se voorsz.
de pomster

Acte van Approbatie daer by ghevoecht, te pafseren. Maer als men sich schickte om tot het volbrengen van dien te comen, dewijl het dicmaels inde voorsz. Conferentien geoordeelt en verdragen was behoorlick te wesen, datmen de alghemeyne ruste in toscomende tijden wel versorgen soude, sonder eenige deure open te laten tot dierghelijcke inconuenienten, als door het voorsz. innemen van Gulich waren veroorsaect soo hielt men de voorsz. Ambassadeurs van uwe Majesteit ende Vrancrijck, als Middelaers, andermael voor, datmen niet alleen en behoorde het Crijchsvolc uyt de plaetsen aen wederzijde ingenomen te trecken, maer ooc te beloven van nu voort geen plaetsen meer in te sullen nemen, waer toe de Gedeputeerde van de voorsz. Staten niet en wilden verstaen, maer presenteerden alleenlijc een seecker belofte van den Prince Maurits van Nassou, ontworpen in twijffelachtighe ende inbindede wijzen van spreké, die verscheden verstrickende uytleggingen onderworpen waren, ende waer door de voorsz. alghemeyne ruste geensins en soude verskert hebben gheueest, gelick uwe Majesteit ghelieven sal particulierlicker te sien uyt de bygevoechde afschriften vande beloften aen wederzijde gepresenteert, waer over men niet en heeft, connen accorderé, welcke presentatien ick uwe Majesteit bidde wel te considereré, ende door de continuatie van hare goede Officien te maecken dat de voorsz. Staten vande vereenichde Landen tot reden gebracht mogen worden, tot behoudinghe vande voorsz. alghemeyne ruste, ende alsoo desen nieuwen aenwas te voeghen by de verbintenissen, die my van over lange voor al mijn leven ghemaect hebben uwer Majesteits seer oodmoedige ende gantsch toeghedane dienaer, VVolfgangh VVilhelm Paltzgrave.

Desen Bries was geschreven uyt Brussel/ in date als boven geseyt. Wat antwoorde nu dat sijne Majesteit van Groot Brittanien daer op moge ghegheben hebben, is ons noch onbekent/maer sal te sijner tijde wel aen den dach comen. Besteert nu dat wy den gunstigen Leser tot sijner volcomener onderrichtinge voorstellen eenige andere stucken den selben Cleeffschen handel betreffende / die wy van goeder handt hebben becomen / ende uyt den Francopsche doen oversetten.

De Ridder Digby, Ambassadeur van sijne Majesteit van Groot Brittanien by den Coningh van Spaengie / schrijft uyt Madrid in date den 18 Januarij deses jaers 1615 onder andere woorden aldus:

Dat de Cleeffsche saken noch niet geaccomodeert en zijn, ende datter sedert weynich tijds herwaerts eenige opschorringhe in de selve ghefallen is, dat vyit men hier de vvegeringe by Graef Maurits ghedaen, van te onderteykenen seecker Artickel al te voren inde Conferentie van Santen geaccordeert. Des niet teghenstaende hebben se hier op dat selve point een or-

dre ghestelt, die (naer hunne meyninghe) allen personen niet vervoert zijnde, van hare passien behoort tevernoegen. De ordre die sy (nae dat ick verstaec ghestelt, ende voor eenige daghen door een expressen Bode over gesonden hebben, is, dewijle de voorsz. Grave Mauritz niet en heeft willen consenteré dat het voorsz. Artickel soude gheformeert worden, door het welc de Coningh van Spaengien ende de Staten vande vereenichde Prouinten sich over ende weder souden moeten verbinden hun Legers niet te brenghen, noch sich voortaan meester te maken van eenighe Steden ende plaetsen inde Vorstendommen van Gulich ende Bergh, dat men hier te vreden is, dat het selve Artickel ten wederzijde verwerpen oft by beyde partijen gelijkelijc bevesticht werde, op dat men aen wederzijde ofte verbonden blijve den inhoudt des selfden Artickels te volghen, ofte ghelicke vryheydt hebbe te doen tgene men goet vinden sal, &c.

Hier en boven heeft den Ambassadeur des Coninc van Spaengien / residerende by de Majesteit van Groot Brittanien / door sijnen Secretaris ghedaen dese naerbolghende verclaringhe / nopende de voorsz. saken van Gulich / Cleef / etc.

Den Ambassadeur mijn Meester sijnen dienst ootmoedelijck reccomanderende aen sijne Majesteit, heeft my bevolé mijn Heere den Camerlingh te bidden, dat hy sijne voorsz. Majesteit van sijnen r'weghe aendiene, Naedien de Eerf-Hertoghe eenen expressen Bode afgeveerdicht hadde op den 16 Decembris, om siine Catholijcke Majesteit te verstaen te geven den inhoudt van het Tractaet van Santen, ende de particulariteyten van dien, nopende de Princen van Brandenburg ende van Neuburch, ende dat de Propositie tusschen de selfde Princen voorghestelt, van alle ses maenden by gebeurte te verwisselen van woon-plaets, geen stadt griepen en soude, als mede dat de Marquis Spinola gepresenteert hadde de Stadt V Vefel wederom te gheven ende te stellen in haren vorighen staet, dat siine Catholijcke Majesteit door brieven vanden sesten Januarij tot antwoorde gesonden hadde, dat het Tractaet tusschen de voorsz. Princen gemaeckt, van point tot point soude naegecomen wordé ende dat de voorsz. Marquis Spinola de Stadt V Vefel ende alle andere by hem inghenomene plaetsen souden hebben weder te geven, ende dat generalic al her gheue dat int voorsz. Tractaet geaccordeert is, volbracht ende uytgevoert soude worden. Verblindende sich siine Catholijcke Majesteit daer inne te meer, om dat het de wille ende begeerte van siine Majesteit van Groot Brittanien was, dat sulcx soude geschieden, gelick den Ambassadeur mijn meester van hier geschreven ende verthoont heeft door Brieven vanden Catholicken Coning sijnen Heere, ende om dat de Ridder Digby stracks nae sijn aenkomst int Hof van Spaengien ghelicke devoren hadde ghedaen.

Desgelijck
vanden
Spaenschen
Ambassa-
deur in En-
gelandt.

Schrijven
van Digby
uyt Spaen-
gien.

Den Certs-herdige Albertus heeft mede desen aengaende een Bzief geschreven aen sijne Maj. van Groot Brittanien/ luydende gelijck als volcht.

Bzief van den Certs-herdige van Groot Brittanien/ luydende gelijck als volcht.

Alderhoochste &c. uwe Secretaris Trumbal heeft my uvvēbrief behandicht de lesten van uwe Ma. met een minute daer by, inde welke het uwe Majesteit belieft heeft de moeyte te doen van't ontwerpen eene verbintelijcke belofte, te onderteyckenen by den Marquis Spinola, ende den Grave Mauritz van Nassau. Het is geheel seecker, dat uwe Majesteit sich altoos bewesen heeft seer gheneghen te zijn om te versorgen de alghemeyne ruste ende vrede, ghelijck sy dan sonderlinghe betuycht heeft door hare Ambassadeurs in't stuck van de beslechtinghe der saecken ende gheschillen van Gulich ende andere Landen, dependende aen de Successie des wijlen Hertoghs van Cleve, ende tselfde doet my vastelijck gelooven, dat door de continuatie van hare goede officien de selve saken tot een goet ende gheluckich eynde ghebracht sullen werden, tot vernoeghen vande gantsche Christenheyt, Om dan te beantwoorden den voorschreven Brief van uwe Majesteit, sy sal alreede wel onderricht sijn, datter in het Tractaet van Santen niemant gekent ofte gheuoemt en is gheweest van mijnen't wege, ende dat het volghens dien niet behoortelijck en is dat men in eenige schriften, die in mijnen name gemaect souden worden, sich gedrage tot het voorschreven Tractaet, niet connende vinden eenige aenmerckens weerdighe redenen, waeromme de Staten van de Vereenichde Provintien eenighe swaricheyt souden moghen maken, in de forme van de claere ende suyvere belofte die hun voorghestelt is geweest, nopende van geene plaetsen meer inde voorschreven Landen in te ne nemen, tly dan onder wat pretext dat het sy, voornemelijck als men insicht neemt op de verclaringhen alreede tot verscheyden reysen aen uwe voorfsz Ambassadeurs, als oock aen die van den Alderchristelijcxsten Coning, ende van de Vnie der Protesterende Vorstē van Duytschlant, so by den voorschreven Marquis Spinola, als van andere van mijnen't weghe daer inne ghebesicht, ghedaen, namentlijck indien de voorschreven Landen wederom quamen te vallen in openbaer oorloghe, datter dan gheen oorfaecke wesen en soude om te twifelen, of ten soude elcke partije vry staen te doen het ghene dat haer duncken soude te behooren, sonder in sulcken gevalle ghebonden te zijn aen de voorschreven belofte. Het welke de wijl het altoos mijn meyninghe gheweest is, als oock, midts de voorschreven conditie, oprechtelijck ende ter goeder trouwe wederom te doen gheven alle ende yeghelijcke plaetsen by onsen Krijchs-volcke inde voorschreven Landen ingehouden, so haest de voorfsz Staten de hare uyt de plaetsen by haer ingenomen sullen doen vertrecken, Soo wil ick dit vertrouwen hebben op uve Majesteit, dat sy het gantsch redelijck sal bevinden te vvesen, dat de voorfsz beloften metten alderersten soo by my als by den voorfsz Staten gedaen vverden op

den voet vande voorfsz alreets gedane verclaringhen, op dat door sulcken middel de ruste ende vrede sonder voordere uytstel vveder op gerecht vverde in de voorfsz Landen. Ende op sulcken vervvachtinge, my gedragende aen tgene mijnen Raetshere Boisot uve Majesteit sal aendienen, sal ick dese besluyten, etc. VVt Brussel den 25. Januarij 1615. stilo novo.

By desen Bzief was gheboecht een Acte van belofte by de voorfsz Certs-herdige ghepresenteert met versoek van een gelijcke acte gemaect te worden by de Heeren Staten der Vereenichde Provintien/ ende luyde de voorfsz Acte als volcht:

Sijne Hoocheydt verclaert, dat hy den dach des Maendts --- sijn krijchs-volck sal doen vertrecken uyt alle de Steden ende plaetsen by haer inghenomen inde Landen van Gulich, Cleve, Bergh, Marck, Ravensbergh ende Ravesteyn, ende beloofte oock van nu voort geene steden ofte plaetsen aldaer meer te sullen innemen, het sy dan oock onder wat pretext dat het soude mogen wesen.

Op den voorgaende Bzief heeft de Coning van Groot Brittanien geschreven dese navolgende antwoorde/ vergeselschapt met een byvoegsel ende limitatie op de voorschreven Acte van belofte by de Certs-herdige ghepresenteert.

Mijn Heere, mijn Broedet en Couzijn. VVy hebben uwen Brief van den 25 voorleden, uyt handen van uwen Ambassadeur ontfanghen, waer uyt wy speuren de continuatie van uwe ghenegentheyte tot de betrachttinge vande ruste van Christenrijck. VVy hebben oock ontfanghen van onsen Agent by u residerende, het formulier dat u belieft heeft by gheschrisse te stellen. Onse sorghe dat dit verschil gheaccommodeert moghe werde, is soo groot, dat wy de Copye van uven Brief ende verclaringe in alle yle ghesonden hebben aen onsen Ambassadeur residerende inden Hage, hem belastende de Staten in onsen name te verssekoren, ingevalle dese woorden uves Briefs, *Indien de Landen wederom quamen te vallen in openbare Oorloghe, als alleenlijck sprekende vande Landen van Gulich ende Cleef, ende het vvoort openbare oorloghe, mogende verstaen vworden voor aengeseyde oorloghe, eenich twijfel oft misvertrouwen mochtē baren in hare gemoederen, dat uve meyninghe gheenlins en is dat het hun soude verboden zijn hunne vrienden hulpe ende bystant te doen. Ende om hun so veel eer te bevveghen u formulier aen te nemen, soo hebben vvy dese presentatie ghedaen, te vveten, dat vvy alle goede devoyren sullen doen by den Alderchristelijcxstē Coning, dat gelijck vvielen sijn Vader gelucksaligher gedachtenisse ende ende vvy borgen zijn gebleven voor het volbrenghe van het Tractaet vanden Treves, vvy alsoo mede verclaren sullen, ingevalle sy haer vrienden ende Bontgenoten hulpe ende bystant doen, vvanneer de selve van eenige partije, het sy dan inde voorfsz Landen van Gulich ende Cleef, oft elders in Duyts-landt, aen-*

Antwoorde vanden Coningh van Engelande aende Hertogh

gerast souden moge worden, dat sy daerom geelins en sullen worden gehouden desen Artiickel gebroken te hebben. Maer indien de selfde Staté noch even wel jaloers ende nae-denckende blijen, soo bidde wy u, op dat ymmers dit goede werck tot een gheluckich eynde gebracht moghe werden, dat ghy ofte te vrede wilt zijn dat dese weynighe woorden, welcken onsen Agent u sal mede deelen, gevoecht mogen worden by u formulier, ofte dat het Tractaet van Santen uytgevoert moghen worden met eenigen steert, het welcke den Coning van Spaengien sijn wille te wesen schijnt, als blijkt by seker schrift ons behandicht by sijnen Ambassadeur, waer van onsen Agent last heeft Copije te leveren. Daer mede, &c.

Het by-boeghsel ende limitatie des selfen Coninc van Groot Brittainien op de Acte van belofte by den voorsz. Certs-hertoge gepresenteert/ luyde aldus.

Dat de Staten van gelijcke te vreden zijn ende beloven gheene Steden ofte oft plaetsen van nu voort-aen meer in te nemen, het sy dan in wat name ende onder wat pretext dat het wille eenighen inval oft inbreucke dede, het sy dan inde voorschreven Landen van Gulich ende Cleef, ofte van yemant anders vander Staten Bont-genooten, dat het in sulcken ghevalle haer sal vry staen hare vrienden ende Bont-genoten te assisteren, sonder dat sulcx gheduydet sal worden voor een inbreucke van dese tegenwoordighe belofte.

Dit is gunstige Leser een verhael van alle tghene in de Landen van Gulich/ Cleve/ ende Berghe/ etc. aen weder sijden verlopen ende gepasseert is.

Beschrijvinghe ende verhael vanden Zee-strijdt geschiet in Barbarijen, voor de Stadt MAMORA tusschen eenighe Oorloch-Schepen vande Ho. Mo. Heeren Staten ende eenighe See-rovers ofte Pyraten: mitsgaders de inneminge der selver Stadt.

1614.

Alsoo de Ho. Mog. Heeren Staten Generael daechlijck veel clachten hoozden/ over de schade en het gewelt dat de Zee-roovers inde Middelandtsche Zee ende daer ontrent dede/ die welke verhinderden dat de vrome Cooplieden ende Inghesetene hare negotie ende commertie niet verplichlyck en konden drijven. Soo ist dat de voorsz. Ho. Mo. Heeren Staten tot dien eynde toegherust

hebben diversche Schepen van Oozloghe/ die den 16. Mey 1614 uyt Texel vertrocken zijn.

Den 21 Junij ten twaelf uzen zijn sy vooz Mamora gecomen/ ende van daer vooz Salee, alwaer sy twee Piraten gebonden hebben/ die sy alle op de strang hebben gejaecht/ also datse inden gront geraeckten/ het eene was het Scheepken van Pieter Mol.

Den 25 dito zijn sy vooz Asegafke gearriveert om water te halen: het voozscheven Asegafke is een groote hermoeste Stadt/ met 28 Coorps so groot als cleyn verciert/ sijn de niet bewoont/ ghelegen ontrent 10 mijlen besyden Salee.

Den 27 dito van daer comende vooz Mamora, hebbē een Dyp-bufter gerentreert/ zijnde een pyys met tarwe gheladen/ die sy alsoo sy nae Mamora wilde/ naeghejaecht hebben/ also dat sy gedwongen wiert hem na strang te begeven/ alwaer sy van haer genomen is.

Den 4 Julij des nachts/ heeft den Admirael ende Capiteyn Cleyn-sorgh, noch ee Zee-roover ghecreghen/ wiens naem was Bartel, met veel costelyckheyt geladen zijnde.

Des selfden daechs is den Vice-Admirael vooz Mamora by haer gearriveert/ hebbende een Bark genomen/ daer in waren Turcken ende Engheischen/ den Capiteyn was een renegade/ ende een Engels-man van geboorte/ die sy alle overboort de courante dede dansen/ uytgenomen vier slaven. Int innemen sijn twee stucken Gheschuts gheboort/ waer van twee Mannen doot bleven/ ende den Capiteyn met een Timmerman ghequetst.

Den 15 dito hebben sy den Vice-Admirael van Capiteyn Bartel gherentreert/ dien sy hebben gesocht te nemen/ het welke sy vermerckende/ ende geen uptcomste siende/ heeft het aen strang gheset/ ende liepender alle gader upt/ behalven die daer herdzoncken/ ende des nachts hebben de Mozen het Schip verbzant.

Den 24 dito is des Admirael's Boot aen landt ghevaren met een bzief/ om sommighe gevangenen van Dissingen te lossē/ waer op de Dyp-bufter geantwoort hebben/ in voegen als volcht.

Als dat sy geerne haer beste doen wilden met de ghevangenen/ indien sy om gelt te lossen waren/ ende en deden dat niet om vrientschap van haerlieden/ maer om des willen dat het Christenen waren/ want sy hadden der wel eertyts veel uptgeholpen. Doozst soo dachten sy met de eerste spzinck-bloet uyt te comē/ en de Admirael te besoeckē/ en wildē de Admirael met de sijne vziende sijn/ sy mocht tē en wilden sy niet/ sy en wilden oock niet. Den Admirael mocht voozsekert sijn/ so lange sy vooz Mamora, en inder Mozen oogen bleef liggen/ soo en konden sy gheen ghevangenen lossen/ want sy die niet en wilden laten gaen/ vooz ende al eer sy haer Schepen die sy inde gront geschoten hadde/ ende vooz het volc dat daer doot gebleven was/ betaelt hadde. Den Admirael mochte vpyelijck dencen/ dat sy dat niet en deden om dat sy van Mamora soude vertrecken/ in geenderley manieren niet/ alwaert schoon dat sy daer noch 9 ende 9 maenden bleef liggen/ want sy verhoopten hem de naeste spzinck-bloet by te comen

Mencomste
vā de Stra-
ten Schepe
vooz Mas
moza.

Desoerck
om eenige
Federlan-
ders te ver-
lossen.

men / ende desen brief was onderteekent by my Admirael vande Reyne Neeringe.

Den 1. Augusti zijn de Spaenjaerts uyt geseyt / en de 3 dito zijn sy by der Ho. Mogender Heeren Staten Oorloch-schepen vooz Mamora ghearriveert / zynde sterck 80 sepien / soo Galepen / Galioenen / als andere Schepen.

Mamora ingenomen.

Den 5 dito heeft ons volck met den Spaeschen Admirael gerefolbeert de Dyp-buyters aen te tasten / ende Mamora te veroveren / ende hebben tot dien eynde 5000 Mannen / soo in Galepen / Siopen / als Barcken nae landt ghesonden. Die welke het Fort / aende Nooyt-sijde geleghen / met gewelt inghenomen hebben / al hoe wel die van Mamora uyt de batterijen groote weer deden. De Spaenjaerts hebben het Geschut / dat sy in de batterije vonden / naer de Dyp-buyters Schepen gewent / ende seer dapper daer in gheschoten / van ghelycken mede hebben de Dyp-buyters ghedaen / r welck tot den doncker gheduyt heeft / soo dat sy s' morgens daer aen vier van haer beste Schepen in byant staken / ende die ander lieten sy legghen. Des Admirael's Schip was genaemt de Pauw van Amsterda, die de Dyp-buyters ghenomen hadden.

Den 6 dito roepden de Galepen met alle de clepne Schepen in Mamora, ende hebben de haben ingenomen / die Dyp-buyters die het ontcomen conden / zjijnae Salee gelooopen.

Dit aldus uytgherecht hebbende / sijn onse Oorlochschepen met goeden buyt wederom naer dese Landen gekeert.

Den Admirael IORIS SPILBERGEN, heeft inden laere 1615, den Coningh van Spaengien, in de Zuydt-zee opte VWest-Indische Custen, groote schade aenghedaen.

1615.

DEn Cloecken ende byomē Zee-Ridder Ioris Spilberghen, die de Woeste byache Zee met sijne schepen vele en verschepte reysen beseylt en bebare hadde: met een nieuwen lust ende begheerte totte eere ende vermaertheyt ontstecken wesende die dooz de wapenen vercregen werde: heeft inden Jare 1614 / dooz het begheren der Ho. Mo. Heeren Staten ende de Heeren Bewindt-hebbers van de Oost-Indische Compagnie / wederomme een Keyse met eenighe Schepen vooz ghenomen / dooz de engte ofte Strate van Magellanes naer de Zuyt-zee (ofte Mare del Sur) omme den Coning van Spaengien / laughis de West-Indische Custen ende Landen afbreuck ende schade te doen. Naer dien dat den vooznoemden Admirael geduyrende dese zijne Keyse vele ende treffelike victozien tegen eenighe Spaensche schepen vercregen ende ghewonnen heeft / (daer aen het welbaren deser Landen niet wepnich ge-

legen is) soo heeft mijn goet gedacht die al hier int langhe inne te boughen ende te verhalen.

Anno 1614 den 8 Augusti is Ioris Spilbergē als Admirael uyt Cerel gevaren / met eenige welgemonteerde Schepē / met kloecke Mannen ende alderley provisie seer wel versien. Dese Schepen hebben haren Cours geset nae de Eplanden van Cabo Verde, om Sinte Vincent, ende Sinte Anthoine aen te doen tot ver verschinge der Blote. De Stierlieden hebben dese Eplanden ghemist / soo dat sy op de Custe van Brazilien ghecomen zijn / alwaer sy haer volck hebben ver verschit op de hoochte van 24 Graden. Op den 2 Martij 1615. sijn zy ghecomen vooz de Strate van Magellanes aen de Cabo Virginia, met groot perijckel / want het inkomen van dese strate haer dickwils belett wiert dooz veel stormē / quaet weder / ende contrarie Winden: Doch sy sijn noch eyndelijck dooz Godes hulpe / den 3den Aprilis d'eerste enghte gepasseert / en sijn den 6 der selfder maēt in Cordes-Baye gekomen / daer sy haer hebben versien van Water / hout / ende andere nootduft / ende zy sijn alsoo voozts met hare groote schepē in groot perijckel en groote moepte daer dooz gecome / den 11den Mey. Sy sijn den 26 Mey met veel quaet weder ghearriveert aen t' Eplandt Lamoche, daer sy by de Inwoonders wel ende beleefdelijck sijn onthaelt geweest / haer doē de noodighe ver verschinge. Het sijn Chile sen Dyanden vande Spaengiaerden. Den 29 der selfder maent sijn zy gecomen ten Ancker vooz t' Eplā santa Maria, welckers inwoonders oock Chplees sijn / doch den Spaengiaerden subject. Spilberghe heeft het Eplant inghenomen / daer vindende groote menichte van schapen / hoenderē ende andere ver verschinge. Sy vonden ende kregen hier eenen Spaengiaert ghehangen / sijnde Secretaris aldaer / ooc eenen Chplees die goet Spaens spack / vande welke sy alle gheleghentheyt vernamen. Van daer sijn sy ghecomen inde Bape Conception, ende voozts in Valperife, doende aent Landt den Spaengiaerden ende hare subjecten soo veel schade ende afbreucke als sy immermeer condē. Inde Bape Quintero hebben sy haer met water ver verschit / en maectten daer aent lant een halve mane tot bescherminghe van de water haelders. Sy passerden voozds Porta d'Arigua, ende sy sijn lancks de Custen van Peru gheseyldt tot Canfette.

Cozt beē hael van de Doyage die den Admirael Spilbergē gedaent heeft / dooz de Strate magellantica tot inde supre see.

Den 16 Julij kregen sy een Barcke / comende van Africa, ende verstonden uyt de gebangen Spaengiaerden die daer op waeren / dat sy in Peru al ober lanck vande comste deser blote uyt Spaengnien veradverteert waren / ghelijck sy oock bevonden hebben by de geintercipierde brieven. Op dese waershouwinge had den Marquis de Moules Clares, Vice-Roy van Peru, houdende sijn Hoff in Luna, doē arriveren 8 gallioenen op de welke als Capiteyn generael was Don Rodrigo de Mendoza, ende Don Pedro Alvares de Pulgare, cē out vermaert soldaet ter See / Admirael op dese blote. Den Admirael Spilbergē heeft op den 18 Julij dese spaensche Armade hernomen. Doch ten selven dage des avonts late ontrēt middernacht / is dese spaensche Armade gecomen tusschen de Nederlandtsche blote / en heeft vooz eerst t' schip de sonne aenghetast: Z 3 ij Maer

Spilbergē neemt een Barcke.

Schiet een Patafche met Spaefche Cavalieros inden groot

Slaet gheveeldich tegen Don Rodrigo.

Den Spaefchen Admirael finct

Maer de Nederlantsche schepen/veerdich op hare wacht ende goede staende/ hebben haer lustich ontfanghen / ende met haer gheschut gegroet / ende de Generaels van beyde Armaden sijn met malcanderen in gevecht ghekomen. Na dat spettelijcke volen op malcanderen ghedaen hadden/in der nacht soo is Don Rodrigo afghewent/verwachtende den dach. Geduyzende het Schermutteren in den moezghenfondt/ quam daer een Patafche aen seplen/daer wel honderdt vijftich Cavaliers in waren. Dese was vanden Dicerop/ d'ander Schepen naer gesonden. Dese Patafche geraecht zijnde onder de Hollandtsche schepen wierdt booz eerst van het schip de Sonne soo gewillecomt ende doozschooten/ dat sy ter naeuwmer noot dese vperspouwende sonne conde ontcomen / ende comende voozt schip den Jager genoemt/soo heeft dien hem noch soo harde stooten gegeven/dat sy moeste sincken met alle de spaensche Cevalleros. Dooz by het schip de Mane seplden oock eenighe Gallioens / die haer deel van heete kogels vande Hollandtsche schepen wel te dege ontfangen hebben. Den naest-volgenden nacht hebben de Spaensche weynich weere gedaen maer de Hoollanders en hielden niet op van schieten. Don Rodrigo siende ende bevindende stoute onbertsaechthept des Nederlants / socht des anderen daeghs de slaegen ende stooten te ontkomen / hy was wel besepldt/ende de Nederlantsche schepen wat wijdt van den anderen sijnde/ en konden soo haest (overmits de stilte) byden anderen niet komen/alleen waren de schepen de Sonne en de Mane na by malcanderen. Maer alsoo haer Godt de Heer een weynich koelte gaf hebben sy ghelijcke wel op den Spaenschen Admirant aengeset. Dwelck Don Rodrigo siende / soo is hy den selfden ter hulpe gekomen. Hier ging een dappere bloedige bataillie aen/beginnende vooz Middag/ en duyrende tot inden duysteren Avondt. Beyde de Generaels/ ende beyde de Vice-Admirael's sloegen ende vochten lange tijdt met malcanderen / eer d'ander schepen konden aen malcanderen komen. Het schip Eolus van Olifinge oock wat coelte crygende / verboechde hem mede by dit gevecht / ende weerde sich seer kloeckelijck. Het schip de Mozenstern dede grootē arbeyt met bouchf-oozden/maer ten conde by de vloote niet gheraecken/ dan tegen den Avondt.

Geduyzende dit gevecht / is het schip de Mane tusschen beyde de Spaensche Galioes geraecht/maer het heeft sich seer Mannelijc daer upt gerebbed. De andere Spaensche Gallioens siende dat daer niet dan slagen te haelen en waren/maeckten sepl / ende elck sach naer een goet henen komen. Op den Avondt moest de Spaensche Admirael nae lange vechten/tot sinckens noot doozschoten zijnde/hem overgegeven in de handen van sijne vbanden / op genade ende songenade: Maer alsoomen noch besich was met de andere Spaensche Schepen te vermeersteren ende verbolgen/so en heeftmen den Admirael niet comen reddden/maer is gesoncken: Doch sijn verschedene Spaengiaerden ende andere gevangens gebergt/upt de welke men alle gelegentheydt verstaen heeft. Den Generael Don Rodrigo wel besepldt zijnde / ist vluchtende ontkomen. Het schip de Sonne

volchde hem dapper nae/ al schietende/maer alst diepe inde avont was / so heeft hy tselve moeten verlaten/ en is also dooz de hulpe des Alder-hoochsten de Dictozie / ende dit schip aen de Hoollanderen ghebleven.

Na dese seer treffelike Dictozie is den Admirael Spilbergen den 20. Julij ghecomen in de Baeye/ genoet Callau de Luna. Het schip de sonne is op ancker gaen liggendichte onder Callau, daer de Spaenjaerden dapper op hebben geschoten. Spilbergen siende/dat daer geen voordeel te hale was/ heeft sepl gemaect ende ging twee mylen van Lant leggen/ hoopende Don Rodrigo noch te bekomen/ doch hebben hem niet vernomen: Maer kortz hier na heeftmen vernomen in Guarina ende Payta, dat hy soo leck was ghewozden van alle de pferz/ daer mede de onse hem dooz-nayt hadden/ dat hy gesoncken is.

Dit aldus voozspoedelijck verricht zijnde/ soo heeft de Admirael Spilberge sijn repse bezozdert langs de kuste van Peru: zijnde gecomen inde Baeye van Payta, soo heeft hy de stadt genadert/ingenomen/ geplundert/verbzant/ blyvende daer ligghen dertien dagen lang/om de Plote van Pavanien te verwachten: de welke niet komende/ sijn sy boozt gesepl na Nova Spania. Het was een quaert regenachtigh/ ongesont weder/so dat sy veel zieken hadden.

Van daer sijn zy gesepl nae Acapulca, alwaer Gouverneur was Dó Gregorio de Piores, die 18 groote stucken gheschuts op sijn Casteel hadden. Sy laghen daer negen dagen vooz/ ende dwonghen den Gouverneur met haer te accozderen.

Van Acapulca is Spilberghen ghetrocken na Insalages, S. Iago, Natavida, de Californes, de Ladrones, waer sy so schone lieflijcke vzychten bonden/dat de siecken (die vele waren) daer van heel gesont wierden.

Den dertighsten Meerte Anno 1616. is Spilbergen met ses Schepen wel gearriveert vooz de Stadt van Malegen in't Eplandt van Ternate al het volck/ soo Soldaten als Bootf-gesellen/ gesont zijnde. De Schepē sijn seer wel inde Molucces te passe gekomen/ om de selfde te verskeren tegen d'Armade van Don Ian de Sylva, diemen met vzeese alle dage daer verwachtte/ Maer hy en is niet gekome want den Admirael Verhoeven was met sijn schepen vooz Malacca geweest/ ende heeft aldaer verbzant by Galioenen/daer liggende/ met noch een groot Galioen vanden Coning Hier mede is Don Ian de Sylva van sijn vooznemen versterken gheweest/ ende hy is kortz daer na in Malacca gestozben.

De Nederlantsche hebben eenen grooten vpart aen desen Don Ian de Sylva ghehad. Hy was seer wel erbaren inden See-handel/ ende vooznemelijck daer ontrent in die Quartieren.

Maer dese ende meer andere geschiedenissen so is desen Cloecken See-heldt Ioris Spilbergen naer dat hy ontrent drie Jaeren uptgeveest hadde inden Jaere 1617 inde Maendt Julio met twee Schepen Amsterdam ende Nieuw Zeelandt genaemt/ wederomme rijckelicken geladen wesende in dese Landen gecomen ende gearriveert. De Ladinge die hy met dese twee schepen gebzacht werde geestmeert ten minsten op twee ende twintich Commen Gouts. om dat de selve soo merckelicken

Callau

Dapta by Spilbergh ingenomen

Comt met sijn vloot vooz Malagen.

1616

Keert wederom naer Hollandt.

licken schat waerdich geweest is sal ick den begerigen Leser hier by voegen met wat goederen ende waer mede het Schip Nieuw Zelandt geladen was/ Te weten met

Costelicke Waeren door Dyl-berge thaps Gebzacht.

- 25 Cassen met sijde vvaeren en Goudtract.
- 5 Balen Catoenen-Gaten.
- 35 1/2 Picel Ebben hout, elck Picel vveecht 120 Pont.
- 38345 Stucken Porceleynen van alle soorten.
- 643 Sockels Folie.
- 1 Pacxken met Besoar steenen.
- 11 Potten met geconsijte Gengber.
- 374 Catty Caneel.
- 92 Catti Draeckenbloet.
- 2 Cassens met Muscus.
- 2 Bisaelkens met Diamanten.
- 13239 Sacken Bantamsche Pepet.
- 6 Cassen met Lacverck.
- 100 Catty Gutte Gomme.
- 30 Packen met Indigo, ende verscheyden ander Costelicke vvaeren.

Het Schip Amsterdam was genoegsaem met diergelijke Ladinge geladen / alsoo dat den Admirael spilbergen beneffens sijne welverdiende eere / grooten Ryckdom in dese Landengebzacht heeft.

VVijloopich verhael vande Belegeringe der Stadt Bruynsvwyck: desgelijcx hoe den Prince Fr. Hendrick van Nassau, door last vande Ho. Mo. Heeren Staten ghesonden is om die te ontfetten, midts gaders het ghedenckwaerdichste dat op den selven Tocht geschiet is.

615

Voer ende al eer wy komen tot het ontfetten der Stadt Bruynswijck, soo sullen wy eerst in het cozte verhalen / hoe ende op wat wijse de selve Stadt door haeren Heere ende Hartoch belegert geweest is: desgelijcx door wat redenen de Ho. Mo. Heeren Staten Generael beveecht gheworden zijn / omme met hare macht ende upt haren name / de selve Stadt in het uyterste gevaer ende perijckel ghecomen wesende / met hare Soldaten ende Ruyteren te secoureren ende by te staen.

Redenen waerom Bruynsvwyck belegerd was.

Daer datter lange tijdt groot mis-verstant gheveest was tusschen den Doozluchtighen Dozst Vldrich Frederich van Bruynswijck, en de Stadt Bruynswijck, soo is den selven dit jaer upt-gebozzen in eenen openbare Crjch. Heer Michel Victor van VVunsterau is Ober-

ste Bevelhebber van des Dozsten Leger gemaect: Hy is den ersten Augusti deses Jaers met een Legher van seshien Dupsent Man te voet ende te Peerde in het Veldt gekomen / beslytende ende asgrabende alle wegen ende toegangen tot de stad het Jaer deser Belegeringe is in dit Versten begrepen: Man Ia Br Vn Vlgæ perterret pr In Clpls ar Dor.

Die vander Stadt vernemende de aenkomste van des Fursten Leger: Jae dat selve nu vooz haere Stadt hoozende ende siende / hebbe raetsaem gebonden haer Crjchsvolk / twaelf sp dicke by de stad tot Sint Lenaerts in Garnisoen hadden liggende binnen te laten komen. Dit volck met Vrouwen en Kinderen / Baggen ende Baggagien tot de Stadt aentreckende / is van des Hertogen volck achterhaelt / gheslaghen / ende vele der elver zijn doot gebleven / andere zijn met verlies van hare Bagagie daer van gecomen: Dese daet heeft die vander Stadt seer verortiert alsoo dat sy ghetracht hebben haer hier ober te wyken.

Mencomst van des Oorlochs Leger vooz de Stadt.

Des Hertogen volck heeft het Lasarus off Melaeltsen-hups / ende kozts daer naer de Catte vooz Sint Egdij Poozte verobert / ende het Beschut op den stercken dwingher aen de selve poozte ghesleelt / ende daer in de de gheheele Poozte onder de Voet geschoten.

Rebens andere middelen des gewelds / daer mede de belegeraers die van binnē hebben ghequelt / zijn geweest de Duer-ballen en gloeyende koghels / die sy daer daghelijcks (doch insonderheyt opden twee en twintichsten Augustus) seer dapper en in grooten getalle inde stadt gewozpen hebben / daer mede sy in het eerste den Burgeren eenen grooten schizic hebben aengejaecht ende in geduyrige vrese gebzacht. Daer en hebben nergens nae soo groote schade daer mede gedaen / als men wel soude vermoedet hebben. De Burgeren hebben haere Vrouwen en Kinderen belast / veel Connen ende Kuppen met Water te vulen / ende op den Vzant te passen: Ende hebben veel Pichtonnen aen Vzant ghesteecten / op dat yder een by nachtesien mochte langs de strate te gaen. Die van buyten dit schynsel ende licht der Pichtonnen siende / ende meyndden dat de stadt aen verscheyden oorzden Vzant stont / hebben eenen geweldigen aenval op de Stadt gedaen / meyndende de selve te overweldigen / ter wijle de Burgeren soudē besigh zijn om den Vzant te lesschen: maer sy bonden so dapper tegenwey / dat sy moesten afwijcken. Het schieten met grof Beschut op de stadt als ooc met Musquetten ende Hantroers / ende alderley Oorlochs geweld / heeft dach ende nacht geduyrt. Der stadts Vesten / Wallen / Poozten ende Coozns zijn wel dapper in stucken gheschoten / want dese furieuse Belegeringe heeft wel twee Maende lang geduyrt. Sinte Magnus Coozn is leelick gerupneert / des Lieve Vrouwen Coozn en Sint Pieters Coozn seer beschadicht. Daer zijn Hers inde stadt gheschoten / van verrytigh / vyftigh / tseftigh / tsebentich / tachtentigh Ponden daer syn in sommighe Dupsen / vooz aen den Wal staende / ghevonden wel thien / twaelf / twintich Ponden swaerte van Musquet kogelen / die vooz ende nae daer in geschoten zijn. De belegheraers waeren soo hooge op de stadts Wallen gekomen ende g-

De Stad met vree Cogeelen beschoten.

nae 1000

elommen/dat sy ende de Belegerde malkan-
deren met pferen Paechen in de Clepderen
ende int Wlepsch sloegen ende haechten/ ende
oock eenige inde Stad trocken. Die van bin-
nen hebben oock haren Vpand met heete
Steenen/ siedende heet Water/ Calck/ ende
hzaendende Pick-repen bewozpen ende be-
schadicht. Des Hertoghen Volck heeft wel
verschedene Mynen gemaecht / maer alsoo
den gront daer seer sandich is/ soo hebben de
selfde klepne Operatie ghedaen.

De Burgers/ Kuypteren/ ende Doet knech-
ten/ staende onder het gebiedt vanden Over-
sten Lieutenant Kniphuysen, Gouverneur
der Stadt/ hebben haer uperste devoir tot
bewaringhe ende bescherminge der Stadt/
ende afweyginge haerer Vpanden ghedaen/
dagelijcks met haerldapper upt Schieten en-
de upt vallen haeré Vpant over groote scha-
de ende afzuecke doende: Vele der selver
dootslaende/ ende veel Ghevanghelijck inder
Stadt vuzgende/ die dooz behoozlyc Kant-
soen/naer des Krijghs-gebruyck zyn gerant-
soneert geworden. Onder andere so is Mac-
thias Treur-niet, een kloeck Mepster der
Fortificatien/ die de Edele Hoogh Mogende
Heeren Staten Generael/ seer lange ende
wel ghediendt heeft/ met eenen Musquet Cos-
gel langhs de Schouderen ende inden Hals
ghetroffen / ende dooddelick verwondet ghe-
worden: Doch hy is noch epndelijcken ghe-
nesen naer veel smerten.

Jacobus de Vrede-lievende Coningh van
Groot-Brittannien/ hoozende ende verne-
mende dat de Hertoghe van Bruynswijck en-
de Luynenburch, sijn Majesteyts Neve/
met alle gheweldt van Oozloghe/ de Stadt
van Bruynswijck aen te tasten / ghesinnet
was/ heeft om alle voozdere onheyl te helpen
verhoeden/desen Vrief aen de Edele Hoogh
Moghende Heeren Staeten Generael der
Geunieerde Nederlandtsche Provintien ge-
schreven.

Brief van
den Coning
van Eng-
landt aende
Staten

Hooge ende Moghende Heeren onse goe-
de Vrienden ende Bontghenooten, wy
hebben met grooten onlust verstaen dat het tus-
schen den Hertoch ende die Stadt Bruynswijck
tot een openbare oorloge is ghekomen: Dewyl-
le de selve den ghemeynen Religie-handel, ende
den ghenen diele aengenomen hebben, niet dan
tot groote schade en can dienen, indien de selve
alsoo elckander t'onderbringen, ende den alge-
meynen vyant hier door meer ende meer ster-
ken: Soo heeft ons dan goet ghedocht den ghe-
melden Hertoghe de groote ghevaerlyckheyt
voor ooghen te stellen, daer in hy hem selven en
zijne ondersaten is brengende, indien hy niet by
tijts dese saecke tot een goet ende redelijck ver-
drach sal laten brenghen. Ick hebbe ooc te ge-
lijcke goet gevonden te verfoecken ende te ver-
maenen, dat ghy uwe macht ende Authorityt
tot sulcken eynde, soo wel by de Stadt Bruyns-
wiic als de Aenze-Steden, daer toe gebruyct, dat
sy een sulc verdrach niet af en slaen. Tot wel-
ken soo goeden ende Godsaligen wercke wy aen
onse zijde ooc geern doen willen alles dat selfde
bevoorderen can ende mach. Twiiffelen ooc
niet, ghy sult aen uwe zuide insgeliicx van selfs

u ten hoochsten daer aen laten gheleghen zyn,
die Vuyt (dat andersins over de gantsche Chri-
licke Kercke gaen sal) te dempen ende te bluf-
schen.

De Heeren Staten dese vermaninghe des
Coninghs ter herten nemende/ ende oock tot
beslichtinghe deses Krijghs/ soo vande Stadt
Bruynswijck selfs / als mede van andere
vzpe Aenze-steden/ hare Gheconfedereerde
Vrienden verfocht zynde/ hebbé goet gevon-
den den Hooch-wel-ghewozen Prince Hen-
rick van Nassouw, met alle haere Kuypteren/
ende een goet aental Soldaten derwaerts te
sepndé/ om met raet ende advijs der Gecom-
mitteerde Gesanten der H. Staten (die al et-
telijcke weken te vozen met de Gecommit-
teerde der vzpe Aenze-steden daer waren be-
soignerende gheweest) te helpen verrichten/
sulcks als met ghemeynen advijs best ende
raetsaemst soude gevonden worden.

Op ten negenthienden Octobris is van
Bremen tot Celle, / ses Mylen van Bruyns-
wijck ghelegen/ aenghecomen Graef Freder-
rich van Solms der Aenze-steden Krijghs-
Overste/ by sich hebbende niet meer dan acht
hondert Kuypteren/ ende seshien hondert te
Doet/ dagelijcks noch twee hondert manne
te voet van Bremen verwachende / daer
tegens de Hertoge nu hadde twee Dupsent
Wel-gemonteerde Kuypteren/negen Dupsent
soldaten te voet/ ende negen Dupsent gewa-
pende Boeren. Den Grave van Solms is
stracx ghevolcht een Keyserlijck Mandat /
daer by hem verboden wiert / alle voozdere
hostiliteyt tegens den Hertoghe van Bruyns-
wijck. Maer sijne Genade in achttinghe ne-
mende zynen gebeurlijcken plicht / daer mede
hy de Aenze-steden verbonden was/ als oock
aenmerckede dat de Hertoge met na en liet al-
le hostiliteyt op de Stadt te ghebruycken / soo
heeft hy geresolveert/ tot defensie ofte verlos-
singhe der Belegerde Stadt/ sich ren upersten
te laten ghebruycken/ ende is ghecomen te

Gifhoren, een stedcken ghelegen in des Her-
togen van Luynenborchs Lant / vier Mylen
van de Stadt Bruynswijck, om alsoo wat
naerder by der hande te wesen. Hier heeft
den Grave van Solms / op donderdach den
negenthienden Octobris met eenen eyghenen
Bode upt de Stadt Bruynswijck schrijvens
becomen/ daer upt hy verstaen heeft dat de
Stadt in den upersten noot was. Hier op
heeft zyn Ghenade stracx gheresolveert met
sijn klepne hoopken in Godes Name voozt te
trecken/ ende hy heeft den selfden Bode we-
derom inde Stadt geschickt/ ende den Overste
Luptenant Kniphuysen laten weten/ dat hy
op den naestvolgenden Saterdach/ zynde den
een en twintighsten Octobris/ aende Landt-
weyze/ tusschen Olber ende Raftoorn, sich sou-
de laten binden/ ende dewijle de Landtweeze
sterck beset/ ende met redouten versten was/
soo soude Kniphuysen so sterck als hy conde/
upt der Stadt vallen/ ende sich bevluytigen de
Landtweeze in te nemen/ ende eenen wegh
daer dooz te slechten/ daer sijn Ghenade met
Waghens/ Peerden/ ende Beschut mochte
dooz passeren. Maer als sijn Ghenade ter
bestemder tijdt aen de Landt-weeze quam/
soo heeft hy in de plaetse van het Krijghs-
volck der Stadt/ aldaer ghevonden des Her-
togen

De Staten
resold re-
Bruynswijck
te ontfange

De Grave
van Solms
comt tot
hulpe van
de Stadt.

toghen volck. Sijn Ghenade heeft Capiteyn Bernardin met vier Vaendelen / des Hertoghen volck laten aenballen / ende heeft strax noch 4 Vaendelen / onder het beleydt van Wolfgangh Hendrick, Grave van Isenborch gesonden / om de voozige te seconderen. Die tsamen met sulck een Couragie zijn aengevallen datse in cozten tijdt des Hertoghen volck uyt de Lantweyze ende uyt de byj rebdouten geslagen / ende ober de 300 Man hebben neder gelecht. Ondertusschen heeft des Hertoghen volck den alarm vernomen / ende is met het gheheele Leger op twee zijden in volle Bataillie op des Graven van Solms volck aengekomen / den welcken den Oberste Luptenant Knijphuyzen met dupsent man te voet / ende drie Coznetten Peerden uyt der Stadt te hulpe is ghekomen. Terwyle dat den Grave besich was met het maecten van den Pas dooz de Lantweyze (dat wel twee upzen duyzde) soo is beydersyts kriegh-volck aen malcanderen gecomen / ende daer is seer dapperlijcken Gheschermitselt / elck een zijn devoir seer wel doende: Doch des Hertoghen volck is te rugge gedzeven: maer als Graef Hans Georg van Solms, des obersten Broeder (die de drie Coznetten Peerden / die uyt der Stadt ghekomen waren / leyde) meynde te treffen / soo ghinghen se dooz naer de Stadt toe / verlatende den gemeldē Grave / die daer ober van des Hertoghen volck ghevanghen wiert. Het vluchten der drie Compagnien dat heeft des Hertoghen volck groote Couragie / d'andere verflagentheyt aengebracht: Alsoo nochtans dat sy haer onder het beleydt van Graef Frederick van Solms haren Obersten dapper ter weyze stelden. Doch des Hertoghen volck is haer epudelijck te sterck gewozden / en zijn alsoo uptgenomē des Graven Compagnie / en noch twee die by hem bleven / alle na de Stadt toe ghereden. Men meynde dat indien de Rupteren die uyt der Stadt ghekomen waren de vlucht niet ghenomen en hadden / dat de Grave van Solms het gheheele Leger des Hertoghen in disordze ende op de vlucht soude hebben gebzacht. Maer als nu des Graven Doet-volck (dwelck met des Hertoghen voet-volck in het werck was) sagh dat haer de Caballerije verlieten / ende naer de Stadt vluchten: ende datter ettelijcke Wagens (de Peerden dooz het schieten op de loop commende) onder haer liepen / ende haer in disordze bzachten / soo hebben sy oock hare plaetse verlaten / ende zijn nae de Stadt ghetracken. Des Hertoghen volck dit siende / heeft die wijckende ghevolcht met Rupteren ende voertknechten / ende soo dapper daer onder geschoten ende geslagen / datter wel drie hondert doot gebleven sijn / Den Grave banden meesten deel sijnē volck verlatē sijn de / ende alleen de drie Compagnien by sich hebbende / soo is des Hertoghen volck van alle canten dapper op hem gevallen / hy heeft sich langhe cloeckelijck ter weyze ghestelt: Doch epudelijck (naer dat het gevecht gheduyzt hadde van smorgens te seven upze tot elf upzen toe) is hy soo gheperst ghewozden van de menichte sijnē Opanden / dat hy met goede Ordze retireerde ende te rugge weech tot aen de Stadt / weynigh volck verloozen hebbende / ende mede gevangelijck bzengende eenen Grave van Mansvelt, die den Hertoghe diende. Hier op heeft strax des Hertoghen

Volck alle de plaetsen aen de Culsche sijde / te weten den Wendtoorn, Olberschans, den Dam, Kasttooren, ende dat gantsche Egerich, ghequiteert / ende den pas naer Cellen open gelaten.

qVInqVe qVater soles lerant oCtobris, & VaVs. solMICVs eCCe heros InfrIngit gVeLpslea Castra.

De gedeputeerden der Geunieerde Heerlanden (die nu te Hamburch waren) hebben ten selfden dage Graef Frederick van Solms, sijnde binnen Bruynswijck, dooz eenen post ontboden ende toegeschzeven / dat sy Brieven hadden becomen vanden 19 Octobris uyt s'Gravenhaghe / daer in de Heeren Staten Generael geschzeven / dat sy geresolveert waren de Vereenichde Hanse-steden in haren tegenwoozdighen noot by te staen. Dit heeft die van Bruynswijck grootelijck geanimeert ende verstercht.

Dolgens de boben ghemelde resolutie der Heeren Staten heeft de Prince Hendrick alle de Rupterje / sijnde in dienst der Geunieerde Landen verschzeven / ende daer toe een goet getal Doetknechten / ende ses hondert Wagens om de Soldaten / Amunitie ende Bagagie te voeren / met de welke hy den tweeden dagh November uyt den Hage ghetrocken / en den sevendē Novembz is van Kees nae Bruynswijck aen gherepft is / nemende sijnē wech dooz het sticht van Munster, passereende den twaelfden Novembz dicht booz hy / en ooc dooz de Stadt Munster / daer hy wat gherustet heeft: Die van Munster zijn willig geweest al die Crijgh-volck dooz hare Stadt te laeten marcheren / niet by troupe / maer wel allegaer gelijckelijck / haer verblijdende dat de Staten de Stadt van Bruynswijck tot assistentie trocken / ende die ginghen beschermen tegen den overbal ende rupne die haer ober het hooft was hanghende: Sy hebben de Rupteren ende Soldaten uyt der Stadt / Wijn / Bier / Broot / en alderley nootduzft ghebracht / ten deele vooz haer Gelt ten deele oock sonder Gelt / schenckende peder Compagnie een Conne Biers / ende de Officieren den Wijn vereerende. De Clocken op Sint Lamberts Toorn / speelden midt deler wijle.

Drinckt uyt goet Munsters Mour,
Vant tbeste datmen brout,
Mer Rhynschen wijn daer by,
Voor d'Edel compagny.

De Prince Hendric heeft Mons de Brochū Ridder ende Ritmeester vooz uyt gesonden / met 26 wel beredene Rupters / om de Gedeputeerde van de E. H. M. Heeren Staten te gaen binden / en haer van de aenkomstē vanden Prince Hendrick te verwittigē. Hy heeft zijnen wegh ghenomen op Bremen daer de Heeren des Magistrats wel blijde waren / als sy die tydinge hoorzden / en hebben Mons de Brochem met veel complementen ende courtoisie bedanckt vooz zyn goede tydinge. Van Bremen is hy op Hamborch gherepft / daer hy de Gedeputeerde der Heeren Staten / mitsgaders verschepden Gedeputeerde der Hanse steden ghevonden heeft / die allegaer als oock de gheheele Burgerije binnen Hamborch boben maten verblijft waren / als sy

Dit is de
dick treckē
met sijn
finteren
nae Bruynswijck:

Seint Bjo
chun vooz
upte

Die hant
dier vā des
Hertoghen
volck gesla
ghen:

Die vander
Stadt ne
men de
vlucht:

Ma s
sekers

sekerer tijdinde kregen/ dat Prins Hendrick soo nae by der hant was/ ende hebben alle gaer Mons de Brochum seer ghewillecomt ende goet chier aenghedae/ met veel Complementen.

Graef Henrick beset eenige Steden in Ravensbergh.

De Pr. Henrick van Nassau heeft op desen Cocht als in Passant met wepnicke Garnisoen beset de Stadt Herwerden, ende noch eenige andere in het Graeffschap Ravensberch ghelegen/ in den Name des Cheur-Doztes van Brandenburg. Om dat dit scheen te stryden tegen de Reversalen ende verdzachtusschen de Dozsten Brandenburg en Nieuwburgh hier te voozen opgericht/ soo isser eenen Brandenburgschen Commissaris aen die Lantstenden gesonden/ die haer dese naer volghende redenen deses vooznemens heeft voozghedragen.

Dooz eerst heeft hy de Stenden vermaent van den dadelijcke inval/ dien de Marquis Spinola tvoozleden jaer in de Gulichsche ende andere Landen hadde gedaen.

Dat daer dooz zijns Ghenaedighen Doztes ende Heeren/ des Marck-Graven van Brandenburghs Persoon/ ende de Landen selve/ inde hooghste ghevaerlijcheit ende extremiteten oft benautheden zijn gebzacht gheweest.

Dat hare Doozlichtigheyt daer dooz genootsaecht zy gheweest hare Vrienden/ doch insonderheyt de Ho. No. Heeren Staten/ om assistentie ende reddinghe te versoecken/ die te dier tijdt met haer Legher hoogher op waren treckende/ om den Cours ofte loop des Marquis Spinola te beletten/ ende op te houden.

Op dat nu hare Excellentie haer konde verskeren vande plaetsen die het Spaensche Volck noch niet en besat/ hadde hy vooz dese tijdt vooz goet aengesien/ de Hooft-stadt ende andere plaetsen der Graeffschap Marck, onder sekerer Articulen te besetten. Des te meer overmidts het accoozt ende verdzacht te Santen, met believen ende consent van de Gedeputeerde Lantstendē van Gulich, Cleve, Berch, Marck, Ravensbergh, ghemaect/ en van beyde de Dozsten Brandenburg ende Nieuwburgh versgelt onder-geschreven/ ende vande Heeren principale Seconfermeert ende bevesticht/ oock van so vele Coninghlijcke Cheur ende Doozstelijcke/ ende meer andere vooz treffelijcke Gesanten/ geauthentiseerde accoozt ende verdzacht/ in het point van d'executie dooz nieuwe ingewozone onnoedige Disputen/ bespottet is geworden/ ende de Spaensche tot geen effect/ sich heeft willen laten brengen/ soo hadde hare F. D. die vooz sozge ghedzagen/ datmen om soo veel moghelijck/ te verhoeden de schade/ die Sibrech, Mullen, ende doozgaens het gantsche Landt daerom het was overkomen: Datmen de Graeffschap Ravensberch met wepnicke Krijghsvolck soude besetten: Daer toes te meer veroozsaecht zijnde/ op dat hare Doz. D. de Passagie tot de Cheur-Brandenburgsche Landē/ mochte onverhindert blijven. Oock soo is doch/ achtervolgende het hobe gedachte Santische verdzacht/ de Graeffschap Ravensbergh die de Dozst/ diens sitplaetse te Cleve vallen soude/ toegekent.

Op dat de Stadt Herwerden, ende andere plaetsen/ der Staten Garnisoenen te liever souden in nemen/ heeft de Pr. Hendrick Frede-

rick dese sijn Ordze ende de naer volghende Articulen in Schyfte ghestelt/ en den Lantsteden en Magistraten der Graeffschap Ravensbergh behandigen laten.

De Steden, Ampt-huyfen, ende het Landt der Graeffschap Ravensbergh, sullen by de eenmael Cheur ende Vorsten Brandenburg en Pfalts Nieuwburgh gedane handtafeliicke beloften, als oock by de uytegevene Reversalen blyven, ende sal, door inneminghe van het Garnisoen, gheen veranderinge voozgenomen worden.

De Soldatē sullen met goede soldye versien worden, ende daer sal onder de selve sulcke Discipline ghehouden worden, dat de inghesetene noch met onderhoudinghe, noch met servis, sullen worden beswaert.

De Soldaten sullen vande Bevelhebers des Garnisoens ghecommandeert worden, ende het woort ontfangen.

Het Garnisoen sal daer in soo langhe blyven, tot dat de Garnisoenen vanden Marquis Spinola, ende des Vorstes van Nieuwburgh, naer het inhouden van het Santische verdrach uyt VVesel, ende andere van de successie des overledenen Hertoghē tot Gulick dependende, ofte afkommende Landen, Steden ende plaetsen, weder uyt trecken.

Dese Articulen beloofst sijn Creell. Prince Hendrick nauwe te houden/ ende de selve vanden Marck-Grave tot Brandenburg ratificeren ofte bevestighen te laten.

Als nu de boven ghemelde Gedeputeerde der Heeren Staten ende der Ghelderche en Over-Rijssche Hantsteden/ vooz seker vernomen hadden dat Prins Hendrick van Nassau op den aentocht was met alle de Statē Kuyperij/ ende een goet deel Musquetiers/ die op vier hondert Hollantsche Waggen gevoert wierden/ by haer hebbende twee halve Cartouwen/ ende drie Velt-stucken/ soo hebben sy noodigh gheacht den Coning van Denemarck/ ende den Hertogh van Bruynswijck de resolutie der Heerē Statē Schyftelijck te verstandigen/ ende volghens te versoecken dat zijne Majesteit de sake by den Dozst van Bruynswijck also woude beleypden/ dat der Statē Krijghsvolck gheen oorzaecke hebben en soude sich by der Hantsteden Krijghsvolck verwoegen/ ende wat vpanthijcks inder Hertogen Landt te attenteren/ maer veel meer dat desen Krijch mochte neder gelecht ende alles in recht ende billigheyt mochte ghesicht worden/ ende alle vooz dore Bloetstozten/ verders ende ongemack verhoedet worden.

Maer eer dese Brieven den Coning ende Hertoge ter hant ghekomen waren/ hadden sy sekerlijck ghenoech vernomen de komste van Prince Hendrick, met der Statē Kuyperen ende Voetvolck/ alsoo dat sijn F. G. daer dooz is beweegt geworden de Stadt te verlaten/ ende de belegeringhe op te breecken ende den Coninck is naer Denemarcken gerepft/ ende heeft onder wege op den vijften Novembz tot Reynebeck eerst den Bries der Nederlantsche Ghecommiteerde ontfangen/ ende dooz zijnen Cancellier een receptisse daer van doen geven.

Hertoch Ulrich Frederich Dozst van Bruynswijck heeft op den elfden Novembz aende Gedeputeerde der Nederlanden geschreven/ dat hy om vele ende verscheidene consideraten/ al vooz acht daghen die gantsche Belegeringe

Articulen waerop dat Graef Henrick de Steden beset heeft.

Het Legge breekt op vooz Bruynswijck en de Coninck treckt naer Denemarcken.

Welck de Hertoge aende Gecommitteerde der Statē schyft.

geringe/ ende de geoccupeerde Stadts-Wal-
 len/ Katten/ Graeben ende Bollewercken/
 geheelijck ghequiteert/ ende oock het Krijgs-
 volck daer van af-ghevoert hadde/ ende al-
 soo die vander Stadt eenen vryen pas ghe-
 opent hadde/ oock gesinnet was alle Vyant-
 lycke dadelijckheyt te doen ophouden/ ende
 het verschil dooz een goddelijcke onderhan-
 delinge te laten afhandelen/ daer by vercla-
 rende dat hy het sich niet en liet mis-ballen/
 dat de Nederlantsche Ghecommitteerde de
 Stadt in dese versochte onderhandelinghe
 niet raet by stonden/ ende haer daer toe di-
 sponeerden/ dat zy aen het gene dat tot den
 vrede noodigh was/ aen hare zyde niet en
 lieten mangelen/ dwelck hy teghens haer in
 genaden beloofde te erkennen/ ende hare E-
 dele H. H. van wegghen hare ghespuerde
 goede affectie alle behaegelycke nabuyrschap
 te betoonen/ genepcht was. Den elfden Mo-
 dembris zijn van Hamborch, tot Sloetborch
 int Scift van Minden, aengekomen/ de
 Nederlantsche Gecommitteerde/ daer Prinz
 Henrick met der Staten Krijghs-Volck een
 halve upze te vooren was aengekomen. Hier
 is stracks by zijn Excellentie gecomen loof
 van Adelips, des Hertogen van Bruynswijck
 Lant-drost ende Krijghs-Commissarie/ doens
 de een lange Oratie/ daer toe streckende/ om
 van wegen zijne Doz. D. Prince Henrick te
 versoeken/ dat sijne Excel. te rugge woude
 trecken/ sonder den Weser te passeren: In-
 dien sulcks niet en soude geschieden/ so pro-
 testeerde de selfde Ghesante vooz Godt ende
 de Weerelt dat zijne D. D. onschuldich wou-
 de sijn van al de swarigheyt die daer upt sou-
 de ontstaen/ daer by voegende/ dat dooz sul-
 ken handel niet anders dan des Cheur ende
 Dozsten-standts rupne conde ghemeent sijn:
 Oock daer onder latende loopen/ dat zijnen
 ghenadighsten Dozst ende Heere/ noch ette-
 lijcke Dupsent Ruyteren ende Soldaten in
 soldije hadde/ om het verderf daer men hem
 mede drepchde/ van sijn lant af te keeren.
 De Pz. Henrick heeft met advijs der Hee-
 ren Gecommitteerde/ goet ghevonden/ dese
 ontydige protesten vooz by te gaen/ en heeft
 eerst by monde/ daer na Schrifstelijck geant-
 woot/ dat hy met het Nederlantsche Krijgs-
 volck daer gecomen was/ op het menighvul-
 digh aen-houden der Hanse-Steden/ om de
 selfde in hare Wettelijcke defensie de goede
 Hant te bieden/ ende dat van wegen de goe-
 de Vrientschap ende corespondentie die sy
 met de Nederlantsche Hanse-steden vooz et-
 telijcke hondert Jaeren hadden onderhoude:
 Ende doch also hy teghenwoordighlyck met
 sonderlinghe contentement verstant/ dat op
 des Keyfers bevel ende der Cheur ende Doz-
 sten aenwesende Ghesanten goede achten/
 zijne Dozstelijcke Doozluuchtigheden van de
 Stadt Bruynswijck was afgetooghen/ en-
 de tot de Vredehandelinghe nu wel genepgh
 was/ als mede geresolveert was/ om inder
 Euangelischer Cheur Dozst/ Dozsten/ Stē-
 den ende Steden/ Vriien/ sich mede te bege-
 ven/ etc. Soo en was hy geensins van mep-
 ninghe tegens zijne Dozstelijcke Doozluuchtig-
 heyt oft der selfder Landen ende Onderdae-
 nen eenigh hostilitept te doen/ ofte tot ver-
 clepninghe van zijne Dozstelijcke Doozluuch-
 tighedre reputatie ofte Landt-Dozstelijcke
 Hoogheyt/ de Stadt Bruynswijck, ofte der

selver Vontgenoten/ in eenige onrecht-mati-
 ge saecken te strecken.
 Daer beneffens is den Heere Adelips aen-
 gesept/ dat sijne Excellentie Prince Henrick
 niet en was ghekomen/ om jemant te veron-
 gelijcken/ maer alleen om den Lant-vrede te
 her-stellen/ daer toe men sagh dat ditmael den
 Keyserlijcke Majestepts auctoritept niet en
 hadde ten vollen konnen helpen/ en dat der-
 halven zijne Excellente gedochte den Weser
 te passeren/ ende int Landt van Bruynswijck
 soo langhe te verblijben/ tot dat de Vyant-
 schap aen bepde syden soude ophouden/ ende
 dat zijne D. Dooz. onderhandt ende seghel
 soude hebben beloofte ende versekeret dese vier
 Articulen.

Tot wat
 eynde dat
 prins naer
 Bruynswijck
 vertrocke is.

1. Te beloven alle het Crijghswesen af te schaf-
 fen, ende dat het Crijghs-volck soude afghedanekt
 worden op den viifentwintighsten November styls
 Veteri.
2. Dat gheende-hande Vyantschap en soude wer-
 den begaen, tot eenighen tyde oft in eenighe ma-
 niere.
3. Dat alle differenten ende questien soudē ghe-
 stildt worden, om door tusschen handelinge van die
 Keyserlicke Commissarisen ende andere Heeren
 in Vrientschap, met onderlinge Communicatie, te
 accorderen, af te doen, te submitteren, ofte tot rech-
 te dicisie te stellen.
4. Dat by aldien teghens foodanigh accoort, oft
 dese puncten yets werde gheattenteert, dat tegen de
 lederende ofte offenderende partiie, met macht ende
 alsistentie van beyderliits onderhandelaers, samt
 ende bysonders, ende met alle wegghen ende midde-
 len voortghevaren, ende alle schade ende onkosten
 verhaelt soudē worden.

Weynigh dage hier na is dooz veel Schij-
 vens ende besepndingē de sake tot eenen ver-
 trouwelijcken stille-stant aen bepde syde ge-
 bracht/ waer op strax de Dozst van Bruyn-
 swijck, nevens eenige Cheur ende Dozstelij-
 ke Ghesanten/ versocht hebben dat Prinz
 Henrick met sijn Krijghs-volck vertrecken/
 ende de Landen niet langher met in-legerin-
 ge beswaren en soude: Doch der Hanse Ste-
 den Ghesanten en waren niet te bewegen om
 in des Nederlantschen Krijgsvolcks astocht
 te consenteren/ den Vredēhandel niet vast
 vertrouwende/ maer vresende dat nae het
 vertreck van sijn Princelijcke Excellentie de
 saecken meer te rugge dan voozwaerts gaen
 soudē. Sijn Excellentie heeft der Hanse ste-
 den Ghesanten geschreven/ dat hy op het ad-
 vijs van de Gecommitteerde Edele Hoogh
 Mogende Heeren Staten/ (ende de wyle hy
 sich aen de Hertogen beloofte) so vele aen-
 ging de affchaffinge van alle hostilitept/ by
 prohibisie liet genoege/ hadde besloten te ver-
 trecken/ doch dat hy langsaem soude gaen/
 ende van haer met bestendighe redenen ont-
 boden sijnde/ wederkeeren woude.

Accordeert
 tusschen de
 Stadt ende
 de Hartoch

Geduyzende dese Belegeringe zijnder aen
 des Hertochs 3pde by de 12000. Ende aen
 de ander 3pde by de 3000. Personen besaert
 ende gebleven/ de schade die den Hertogh in
 sijn Lant heeft geleden/ is seer groot geweest
 aengesien niet alleen die vander Stadt seer
 gerooft ende geplondert en hebben/ maer ooc
 hebben der Hanse-steden volck vele treffelij-
 ke lantsaten luyden (ende insonderhept die
 eenen tijt langh de Stadt veel beswaringhen
 hadden aen ghedaen) ghebanghen ende ge-
 rants

Wat berlies
 aen weder-
 sijde geleben
 is.

Den Har-
 toch soecht
 dat prins
 Henrick de
 Weser niet
 en soude
 passeren.

raantsoneert: Oock veel Dozpen geplondert/ ende eenige inden byant ghestecken. Inge-lycx heeft des Hertoghs volck somtijts onder derzel als waren zy inde bestellinge vande Hanse Steden gheweest/ haer part oock ghehaelt: Ende overmits dat de Offencoopers van Francoort, inde voozleden Herst te Bremen eenen Eedt hebben moeten sweeren/ dat niet een van hare Offen die zy daer cochten int Leger vanden Hertogh comen soude/ soo hebben des Hertoghs Volck daer upt oozfakke genomen/ om die Offencoopers op de Straete te verwachten/ ende hebben eenen trouw Offen/ op 12000. fl. ghewaerdeert/ ghe-
nomen.

Deze ber-
dzach tus-
schen den
Hertoge en
de Stadt
byzupswege.

Daer is ten langhen laetsten/ dooz Godes genade ende sonderlinge moepte ende arbeit van Cheur Pfaltsche Gesanten/ ende andere Princen / een verdzach int Klooster Scterborgh begonnen/ ende na vele ghehoudene onderhandelingē getroffen: Dwelc met Blasen der Trompetten/ ende Crommelslach den 21 December gepubliceert is.

Lichtebooz-
de in ghen-
men den 10
January.

Den 10 January hebben de Staten Generael met eenighe vaendelen Soldaten upt Zutphen ende de naeste Garnisoenen/ onder t'belept van Capiteyn Herman Krenck/ het Hups ende t' Stedeken Lichtevoorde, by Grol gelegen/ laten berennen/ ende hebben dadelijck in gekregen/ latende daer upt trecken de Haneveren ofte Munstersche Garnisoen-
houders met hare meublen ende baggagie/ sonder eenigen hinder of schade. Dit stedeken met de heerlijckheyt ende jurisdictie daer van dependende/ is by sententie ende oozdeel vanden Canceledor en Radē des Dozstendoms Geldze ende der Graeffschap Zutphen/ ten overstaen ende aenwesen van eenige Gecommitteerde Raets-Heeren / upt de respective Hoben van Hollant, Zeelant, Vriellant, ende Wrecht, den Hoogh-welgebooznen Heere/ Grave looft te Limborgh ende Bronckhorst, toe-gekent/ naer dat sijn Genade wel 38 Ja-
ren lanck met de Munstersche daerom/ ende

om de Heerlijckheyt Borckeloo, soo te Spier/ als elders geplept hadde.

Den 22 February is de Colonel Diederich van Dorth, upt bevel der Ho. Mo. Heeren Staten/ ende zijne Princelijcke Excellentie/ met neghen Danen Rupteren/ ende dertien Compagnen Doerbolcks/ ghetrocken naer Borckeloo, welcke Stadt met ses Dozpen daer onder ghehoozende/ den Munsterschen als Lichteboozde/ is afgekent/ ende den Welgebooznen Grave/ Grave looft van Bronckhorst toe ghekent. De Burghers sijnde den Grave als haren Genadighen ende goeder-
tiernē Heere gantsch geneygt en wel toe ge-
daen/ hebben het Krijghs-volc bywillich la-
ten binnen kommen/ ende alle hulpe tot Be-
legeringe des Casteels gedaen. Paer datter achtien scheuten met Canon op Gheschoo-
ten waren/ hebben de Munstersche Hane-
veren/ onder t' gebiet vanden Dozst staende/ geappointeert/ ende zijnder met haer Ghe-
weere ende Baggagie onbeschadicht upt ge-
trocken/ op den byfentwintigsten February. Des selden daeghs is den Colonel Dozth met den meestendeel des Krijghs-volcks ver-
trocken/ elck na sijn Garnisoen/ latende al-
daer eenigh volck in besettinge. Daer en is geduyzende dese belegeringe van dit hups/ maer eenen vander Staten Soldaten doot ghebleven/ die hem selven te bloot gaf/ ko-
mende staen dichte onder de Hamepe/ op de plaetse des Casteels/ niet willende te rugge-
gaen op het bevel ende waerschouwinge des Garnisoens: Daer is oock eenen die ges-
quetst was gestozven: En de Luptenant van Capiteyn Louterbach is inden Mont gescho-
ten/ doch niet gestozven.

Borckeloo
ingenomen.

Dese twee stedekens dooz last vande Ho. Mo. Heeren Staten aldus veroveret ende ghewonnen wesende/ hebben sy die aen haer eyghen Heere den Wel-ghebooznen Heere Grave looft de Limborgh ende Bronckhorst, overghegheven ende inde besittinge der sel-
ver bevesticht.

